

025.1998223

46267

การศึกษาเพื่อการจัดตั้งศูนย์วิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา

สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9

ปีการศึกษา 2528

ปริญญานิพนธ์

ของ

นิภาภรณ์ จันททรัพย์

25 เม.ย. 2531

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

มีนาคม 2531

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

311714

การศึกษาเพื่อจัดตั้งศูนย์วิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9
ปีการศึกษา 2528

บทคัดย่อ
ของ
นิพนธ์ จันทรทิพย์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
มีนาคม 2531

๗

การศึกษาเพื่อการจัดตั้งศูนย์วิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
เขตการศึกษา ๑ ปีการศึกษา 2528

การศึกษาค้างนี้ มีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. ศึกษาสภาพการดำเนินงานของห้องสมุดและโสภณศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของโรงเรียนมัธยมศึกษา
 2. ศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการ โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียนและตำแหน่งของครู
 3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำแนกตามขนาดของโรงเรียนและตำแหน่งของครู
- กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เป็นครูจำนวน 276 คน สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา ๑ โดยแบ่งออกตามตำแหน่ง ผู้บริหาร หัวหน้าบรรณารักษ์ และหัวหน้าโสภณศึกษา และแบ่งตามขนาดของโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 2

ตอน

ตอนที่ 1 สอบถามสภาพโดยทั่วไปของการดำเนินงานห้องสมุด และโสภณศึกษา

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้านคือ ด้านการดำเนินงานและบริหารงาน ด้านการประหยัดทรัพยากร ด้านการได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่า และด้านการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพทั่วไปของห้องสมุดและโสตทัศนศึกษาในปัจจุบันของโรงเรียนขนาดต่างกัน แตกต่างกันไปตามขนาดของโรงเรียน

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาของครูโดยส่วนรวม และจำแนกตามขนาดของโรงเรียนและตำแหน่งของครู อยู่เกณฑ์เห็นควยระดับมาก

3. ครูที่สอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการดำเนินงานและบริหารงาน และด้านการประหยัดทรัพยากร ส่วนที่เหลืออีก 2 ด้าน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ครูที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนที่เหลืออีก 3 ด้าน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งของครู และขนาดของโรงเรียนต่อการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการดำเนินงานและบริหารงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองในกรณีที่เหลืออีก 3 ด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

**A STUDY FOR ESTABLISHMENT OF THE INSTRUCTIONAL MATERIALS CENTER
IN THE SECONDARY SCHOOL UNDER THE DEPARTMENT OF
GENERAL EDUCATION IN THE EDUCATIONAL REGION 9**

**AN ABSTRACT
BY
NIPHAPORN CHANTIP**

**Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University
March 1988**

A STUDY FOR ESTABLISHMENT OF THE INSTRUCTIONAL MATERIALS CENTER
IN THE SECONDARY SCHOOL UNDER THE DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION
IN THE EDUCATIONAL REGION 9

This study was aimed to 1) study current working situations of the library sections and the Audio-Visual sections in the secondary schools, 2) investigate teachers' opinions about the establishment of the Instructional Materials Center regarding to career position and school size, and 3) compare teachers' opinions about the establishment of the Instructional Materials Center in secondary schools according to Career position and school size.

The sample of the study consisted of 276 secondary school teachers under the Department of General Education in the Educational Region 9, selected by the use of the stratified random sampling method. They were classified by career position administrators, head of librarians and head of Audio-Visual specialists, and by school size large, medium and small.

The instrument for gathering data was the questionnaire comprising two parts: part one, general current working situation in the library sections and the audio-visual sections; and part two, opinions about the establishment of the Instructional Materials Center in the secondary schools in four aspects, namely, proceeding and administration, resource saving, worthwhile use and effective service. The collected data were subsequently

analyzed by means of percentage, a mean, and the two-way analysis of variance.

The major findings of the study were as follow:

1. The current general situations of the library section and the audio-visual sections were different dependent upon different school sizes.

2. The opinions of teachers, in general and as classified by career position and school size, about the establishment of the Instructional Materials Center in the secondary schools were at a highly agreed level.

3. The opinions of teachers from different school sizes about the establishment of the Instructional Materials Center in the secondary schools in proceeding and administration and resource saving aspects were statistically different at the .05 level of significance. Their opinions in the two remain aspects were not statistically different.

4. The opinions of teachers with different career positions about the establishment of the Instructional Materials Center in the effective use aspect were statistically different at the .05 level of significance. Otherwise their opinions in the three remain aspects were not statistically different.

5. There was a statistically interaction between career positions and school sizes to the opinions of teachers in the proceeding and administration at the .05 level of significance. However, there were no statistical interactions of these two variables in the remain aspects.

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาสารคาม โดย นางนิภาภรณ์ จันทร์ทิพย์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม ได้

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบ

.....
(นางฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์) ประธาน

.....
(นางฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์) ประธาน

.....
(นายสุทธิ ภมรสมิต) กรรมการ

.....
(นายสุทธิ ภมรสมิต) กรรมการ

.....
(นางสาวนุชรี ตรีโลจน์วงศ์) กรรมการ

.....
(นายจรูญ คุณมี)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 14 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2531

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ศาสตราจารย์
ดร.ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์
ดร.สุทธิ ภมรสมิต กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์
สุขศรีงาม ที่ได้ให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่ดูแลเป็น
อย่างดียิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร หัวหน้าบรรณารักษ์ และหัวหน้าโสตทัศนศึกษา
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
ในการวิจัย ที่ได้กรุณาให้ความสะดวกและความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี
ขอขอบพระคุณ อาจารย์สหัส หาญสินธุ์ ที่กรุณาช่วยเหลือในการวิเคราะห์
ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ อาจารย์เอี่ยมพร นาควงศ์ ที่กรุณาแนะนำช่วยเหลือ
เอื้อเฟื้อในทุก ๆ อย่างขณะทำการวิจัย

นิภาภรณ์ จันทรทิพย์

สารบัญ

บทที่

หน้า

1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
	สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า	6
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	6
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	6
	ตัวแปรที่ศึกษา	7
	คำนิยามศัพท์เฉพาะ	7
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
	ความสำคัญและความจำเป็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการ	
	ในโรงเรียน	9
	การดำเนินงานและบริหารงาน	11
	การประหยัดทรัพยากร	13
	การได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่า	14
	การให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ	16
	งานวิจัยเกี่ยวกับศูนย์วิชาการในต่างประเทศ	17
	งานวิจัยเกี่ยวกับศูนย์วิชาการในประเทศไทย	22
3	วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า	30
	ประชากร	30
	กลุ่มตัวอย่าง	31

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	32
การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ	35
วิธีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล	36
การจัดกระทำกับข้อมูล	36
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	38
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	42
สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล	42
ลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล	42
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	43
5 สรุปผล อภิปรายผล และขอเสนอแนะ	71
ความมุ่งหมายของการศึกษาคนควา	71
สมมุติฐานในการคนควา	71
กลุ่มตัวอย่าง	72
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	72
การเก็บรวบรวมข้อมูล	72
การวิเคราะห์ข้อมูล	73
สรุปผลการศึกษา	73
อภิปรายผล	75
ขอเสนอแนะทั่วไป	78
ขอเสนอแนะสำหรับการวิจัย	79
บรรณานุกรม	80
ภาคผนวก	88

บัญชีตาราง

ตาราง

๒
หน้า

1	แสดงจำนวนประชากร จำแนกตามตำแหน่งของครู และขนาด ของโรงเรียน	31
2	แสดงกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตำแหน่งของครู และขนาด ของโรงเรียน	32
3	การอยุ่สภาวะการดำเนินงานและบริหารงานของห้องสมุด และโสตทัศนศึกษา จำแนกตามขนาดของโรงเรียน	44
4	การอยุ่สภาวะการให้บริการของห้องสมุด และโสตทัศนศึกษา จำแนกตามขนาดของโรงเรียน	46
5	การอยุ่สภาวะการให้บริการของห้องสมุด และโสตทัศนศึกษา จำแนกตามขนาดของโรงเรียน	48
6	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการของครู จำแนกตามตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน แยกเป็นรายด้าน	50
7	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการของครู จำแนกตามตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน ในด้านการ ดำเนินงานและบริหารงานแยกเป็นรายขอ	52
8	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการของครู จำแนกตามตำแหน่งและขนาดของโรงเรียนในด้านการ ประหยัดทรัพยากร แยกเป็นรายขอ	55
9	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการของครู จำแนกตามตำแหน่งและขนาดของโรงเรียนในด้านการ ใ้ได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่า แยกเป็นรายขอ	57

10	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการของครู จำแนกตามตำแหน่งและขนาดของโรงเรียนในด้านการ ให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ แยกเป็นรายขอ	60
11	การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการ ในด้านการดำเนินงานและบริหารงาน จำแนกตามตำแหน่ง ของครูและขนาดของโรงเรียน	63
12	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นของครูใน โรงเรียนขนาดต่างกันในการดำเนินงานและ บริหารงาน	64
13	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของปฏิสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่ง ของครูและขนาดของโรงเรียนต่อการจัดตั้งศูนย์วิชาการใน ด้านการดำเนินงานและบริหารงาน	65
14	การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการใน ด้านการประหยัคทรัพยากร จำแนกตามตำแหน่งของครูและ ขนาดของโรงเรียน	66
15	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นของครูใน โรงเรียนขนาดต่างกันในการประหยัคทรัพยากร	67
16	การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการใน ด้านการได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่า จำแนกตามตำแหน่งของครู และขนาดของโรงเรียน	68
17	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของตำแหน่งของครูที่มีต่อการจัดตั้ง ศูนย์วิชาการในการได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่า	69

- 18 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการ
ในด้านการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ จำแนกตามตำแหน่ง
ของครูและขนาดของโรงเรียน 70
- 19 แสดงผลการทดสอบ Normality ของผู้บริหารและขนาดของ
โรงเรียน ในด้านที่ 1 การดำเนินงานและบริหารงาน
ในด้านที่ 2 การประหยัดทรัพยากร ในด้านที่ 3 การได้รับ
ประโยชน์อย่างคุ้มค่า และในด้านที่ 4 การให้บริการอย่างมี
ประสิทธิภาพ 89
- 20 แสดงผลการทดสอบ Normality ของหัวหน้าบรรณารักษ์และ
ขนาดของโรงเรียน ในด้านที่ 1 การดำเนินงานและบริหารงาน
ในด้านที่ 2 การประหยัดทรัพยากร ในด้านที่ 3 การได้รับ
ประโยชน์อย่างคุ้มค่า และในด้านที่ 4 การให้บริการอย่างมี
ประสิทธิภาพ 91
- 21 แสดงผลการทดสอบ Normality ของหัวหน้าโสตทัศนศึกษา
แต่ละขนาด ในด้านที่ 1 การดำเนินงานและบริหารงาน
ในด้านที่ 2 การประหยัดทรัพยากร ในด้านที่ 3 การได้รับ
ประโยชน์อย่างคุ้มค่า และในด้านที่ 4 การให้บริการอย่างมี
ประสิทธิภาพ 92
- 22 แสดงผลการทดสอบ Homogeneity of Variance
โดยวิธี Bartlette Test ของตัวแปร ตำแหน่งของครู
กับขนาดของโรงเรียน 94

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มีแผนการปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาล ตามแผนพัฒนาการศึกษาและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระยะที่ 5 ในแผนปฏิบัติงานประจำปี พ.ศ.2526 ด้านการส่งเสริมความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ร่วมกันทั้งในด้านบุคลากร อาคารสถานที่ งบประมาณ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ป้องกันการทำงานซ้ำซ้อนและขจัดความสูญเปล่าทางการศึกษา เป็นการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (กรมสามัญศึกษา 2526:43-44) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นเรื่องจำเป็นและเร่งด่วนที่จะต้องกระทำให้บังเกิดผลดีสูงสุด ทั้งนี้เพราะถือว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นการพัฒนาคนที่จะส่งผลไปสู่การพัฒนาสังคมและประเทศชาติ (ขุนทอง ภูมิวิเศียน 2526:4) การพัฒนาการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา นั้นเป็นการศึกษาที่จำเป็นและสำคัญในการพัฒนากำลังคน รัฐจึงถือเป็นนโยบายที่พึงจัดและส่งเสริมการมัธยมศึกษาให้สอดคล้องและสนองความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (กรมสามัญศึกษา 2526:7) ที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งชีวิตและความเป็นอยู่สภาพสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้งทางด้านวิชาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ปรับปรุงหลักสูตรมัธยมศึกษาใหม่ โดยประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 หลักสูตรของหลักสูตรทั้งสองระดับนี้ต้องการให้ผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น (กรมสามัญศึกษา 2526:47) ประสิทธิภาพของการเรียนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ ให้ความสำคัญของการศึกษาอย่างมีอิสระมากกว่าแต่ก่อน ในหลักสูตรของการศึกษาระดับ

มัธยมศึกษาได้ระบุไว้ในความมุ่งหมายอย่างชัดเจนว่า เพื่อให้นักเรียนค้นพบและพัฒนา
 ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง รวมทั้งให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
 รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ให้มีนิสัยใฝ่หาความรู้ที่ทักษะ รู้จักคิดและรู้จักวิเคราะห์
 อย่างมีระเบียบให้เป็นเหตุเป็นผล และเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
 กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดให้โรงเรียนจัดคาบเวลาเรียนให้นักเรียนมีอิสระได้
 ศึกษาค้นคว้าตามความสนใจของตนเอง ประมาณสัปดาห์ละ 2-4 คาบ (ทรรคินยา
 กัลยาณมิตร และคนอื่น ๆ 2525:9) ได้จากแหล่งวิทยาการในโรงเรียน ซึ่งในโรงเรียน
 มัธยมศึกษามีแหล่งวิทยาการให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าอย่างอิสระและสนับสนุนเพื่อบริการ
 การเรียนการสอนแก่ครูอาจารย์ที่สำคัญอยู่สองหน่วยงานคือ ห้องสมุด และโสตทัศนศึกษา
 ซึ่งสองหน่วยงานนี้มีความมุ่งหมายอยู่ที่เป้าหมายเดียวกันคือ การให้บริการแก่ผู้ใช้ แต่
 เนื่องจากความรับผิดชอบของแต่ละแห่งให้บริการในรูปแบบที่ต่างกัน คือห้องสมุดบริการ
 สิ่งพิมพ์ทุกชนิด โดยเฉพาะหนังสือเป็นหลัก ส่วนโสตทัศนศึกษารับผิดชอบให้บริการด้าน
 โสตทัศนวัสดุ (เสรี ทองพันธุ์ 2526:94-95) ทั้งห้องสมุดและโสตทัศนศึกษาต่างก็มี
 ความสำคัญต่อการเรียนการสอนในโรงเรียน จะขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดเสียมิได้ ถ้าได้มีการ
 รวมงานห้องสมุดและโสตทัศนศึกษาไว้ที่แห่งเดียวกันแล้วจะเป็นการสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ
 เป็นอย่างยิ่ง ห้องสมุดเป็นแหล่งบริการทางวิชาการมาแต่โบราณซึ่งทุกคนรู้จักดี ส่วน
 โสตทัศนศึกษาเป็นของใหม่ ผู้ที่สนใจและมาใช้บริการของโสตทัศนศึกษาจะได้แก่ผู้ที่เรียน
 มาทางโสตทัศนศึกษา หรือมีความรู้ทางโสตทัศนศึกษาโดยตรง ครูอาจารย์โดยทั่ว ๆ ไป
 มักจะเลยในการนำโสตทัศนวัสดุไปใช้ประกอบการสอนของตน แต่ถาบริการทางด้าน
 โสตทัศนวัสดุได้ไปอยู่ควบคู่กับการบริการสิ่งพิมพ์ของห้องสมุดแล้ว จะเป็นการกระตุ้นให้
 ผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับการใช้โสตทัศนวัสดุเกิดความสนใจและนำโสตทัศนวัสดุไปใช้ประกอบ
 การเรียนการสอน ซึ่งจะมีผลทำให้การเรียนการสอนน่าสนใจและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
 (พันทิพา มีแท้ม 2522:63) ถ้าจะพิจารณาจากการเรียนการสอนในรอบสิบปีที่ผ่านมา

จะเห็นว่าได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ครูเริ่มใช้สื่อทัศนวัสดุอุปกรณ์
สื่อต่าง ๆ เข้ามาช่วยการเรียนการสอน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ปัจจุบันนักการ
ศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้ประจักษ์ความจริงแล้วว่า การจัดการศึกษาที่ดีมี
คุณภาพและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและสังคมนั้น ๆ จะต้องมีการจัดบริการวัสดุอุปกรณ์
การศึกษาที่ดี แม้ว่าจะต้องลงทุนมาก สมาคมห้องสมุดอเมริกันและสมาคมการศึกษาแห่ง
ชาติกล่าวว่า "การศึกษาที่มีคุณภาพสูงต้องการศูนย์วิชาการที่ดี" (American Library
Association and National Education Association. 1969:5)

ศูนย์วิชาการ (Instructional Materials Center) หรือย่อว่า IMC เป็น
แหล่งบริการความรู้อันสำคัญที่สถาบันการศึกษาทุกระดับควรให้ความสนใจและให้การ
สนับสนุนเป็นอย่างยิ่ง (จุฑารัตน์ แพต 2523:113) แนวความคิดการรวมหนังสือและ
สื่อทัศนวัสดุอุปกรณ์ไว้ที่แห่งเดียวกันเพื่อเป็นศูนย์วิชาการได้มีมานานแล้วในต่างประเทศ
และเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายในปี ค.ศ.1960 โดยสมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุด
โรงเรียนอเมริกันได้จัดทำมาตรฐานสำหรับโปรแกรมห้องสมุดโรงเรียน (Standards
of School Library Programs) ในมาตรฐานนี้ได้กล่าวถึงจำนวนหนังสือและ
สื่อทัศนวัสดุในห้องสมุดโรงเรียนที่ควรจะมี และการจัดห้องสมุดในลักษณะนี้เป็นที่ยอมรับ
กันอย่างแพร่หลายทั้งในห้องสมุดระดับชาติ ภูมิภาคและรัฐ (Saunders. 1968:7-18)
สาเหตุที่จัดให้มีทั้งหนังสือและสื่อทัศนวัสดุอยู่ด้วยกันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลง
หลักสูตร การนำนวัตกรรมใหม่ ๆ ทางการศึกษาเข้ามาใช้ และในความเป็นจริง
ศูนย์วิชาการในประเทศไทยก็ได้เกิดขึ้นมานานเช่นกัน แต่อยู่ในลักษณะที่แยกกัน ต่างฝ่าย
ต่างทำ คือห้องสมุดและสื่อทัศนศึกษาถ้าหากมีการประยุกต์รวมลักษณะงานทั้งสองอย่างนี้
เข้าด้วยกันเพื่อรวมกันให้บริการ โดยเน้นหลักการให้บริการกับผู้ใช้เป็นสิ่งสำคัญที่สุด
พิจารณาถึงความสะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลา ในการค้นหาความรู้ของผู้ใช้ซึ่งตรงกับ
จุดมุ่งหมายของศูนย์วิชาการคือเพื่อให้วัสดุทุกประเภทอันเป็นสื่อของความรู้รวมกันอยู่ในที่
แห่งเดียวกัน ผู้สอนมีโอกาสนักวิชาจัดหาประสบการณ์การเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ กัน

ผู้เรียนมีความรับผิดชอบและมีโอกาสค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง จะทำให้เกิดการเรียนรู้
 อย่างอิสระ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนี้ ศูนย์วิชาการจะต้องสร้างบรรยากาศการเรียนรู้
 ด้วยการจัดสถานที่ให้มีความคล่องตัวที่จะจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น คนควาจากหนังสือ
 ฟังเพลง ดูสไลด์ ดูภาพยนตร์ ดูเทปบันทึกภาพ หรืออ่านเอกสารจากเครื่องอ่าน เอกสาร
 ย่อส่วน ฯลฯ กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้อาจจะจัดขึ้นเพื่อคนคนเดียวได้เรียนรู้หรือจัดสำหรับ
 กลุ่มเล็ก ๆ ได้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างอิสระ (ทรรคนิยา กัลยาณมิตร และคนอื่น ๆ
 2525:7) การศึกษาอย่างอิสระนี้ทำให้ผู้เรียนมีความคล่องตัวในการเรียนรู้มากขึ้น ใน
 ขณะเดียวกันความต้องการใช้วัสดุชนิดต่าง ๆ เพื่อประกอบการเรียนการสอนก็มีเพิ่มมาก
 ขึ้นจนเกินขอบข่ายที่ห้องสมุดโรงเรียนจะให้บริการตามลำพังได้ จึงมีความจำเป็นต้อง
 ทำงานร่วมกับหอสมุดศึกษาค้นคว้าบริการทางหนังสือสิ่งพิมพ์และบริการทางวัสดุ
 อุปกรณ์ หรือสิ่งไม่ตีพิมพ์ควรจะร่วมมือกันให้บริการร่วมกันได้ด้วยเหตุผลหลายประการ
 คือเป็นการประหยัดสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และบุคลากร ขจัดการทำงานซ้ำซ้อนถ้ารู้จักใช้
 ให้เหมาะสมก็จะเป็นประโยชน์และคุ้มค่ามากที่สุด แม้ว่าลักษณะงานจะแตกต่างกันแต่เพื่อ
 ประโยชน์ผู้มาใช้บริการ คือครูอาจารย์ นักเรียน และผู้ที่สนใจทั่ว ๆ ไปน่าจะเป็นไปได้
 (เป็รื่อง กุมุท 2528:44) และจากผลการวิจัยรูปแบบที่ควรจะเป็นของห้องสมุดโรงเรียน
 มัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลปรากฏว่าทั้งผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และ
 ผู้มีประสบการณ์ทางวิชาชีพบรรณารักษ์มีความคาดหวังว่าต้องการจัดเป็นแบบศูนย์วิชาการ
 (IMC) คือรวมหนังสือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และวัสดุทัศนวัสดุอุปกรณ์เข้าไว้ด้วยกัน (นวิลักษณ์
 มุณยะกาญจน 2528:99) ดังนั้นแสดงว่า โรงเรียนมัธยมศึกษามีความต้องการอยู่แล้ว
 ที่จะรวมการบริการทั้งสองหน่วยงานนี้เข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้ใช้ทรัพยากรที่มี
 อยู่ในแหล่งเดียวกันได้ทุกอย่าง มีประโยชน์และประหยัดเวลาการค้นคว้าให้มากที่สุด

จากที่กล่าวมาเพื่อเป็นการสนองนโยบายของกรมสามัญศึกษาในด้านการใช้
 ทรัพยากรที่มีอยู่ร่วมกัน ขจัดการทำงานซ้ำซ้อน แก้ปัญหาด้านบุคลากร งบประมาณ อาคาร
 สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ และเพื่อพัฒนาคุณภาพการมัธยมศึกษาในการมี

แหล่งวิชาการที่ทันสมัย ใช้ประโยชน์คุ้มค่าและมีประสิทธิภาพในการสนับสนุนการเรียนการสอน ให้ตอบสนองหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอันมีผลไปสู่การเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนการสอน ความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เห็นสมควรมีการร่วมมือกันระหว่างห้องสมุดและโสตทัศนศึกษาเพื่อกลายเป็น "ศูนย์วิชาการ"

(Instructional Materials Center) หรือ IMC ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะทราบความเป็นไปได้ในการจัดเป็นศูนย์วิชาการ โดยศึกษาจากสภาพของห้องสมุดและโสตทัศนศึกษาในปัจจุบัน ว่าเป็นอย่างไร ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องคือ ผู้บริหาร หัวหน้าบรรณารักษ์ และหัวหน้าโสตทัศนศึกษา ที่มีต่อการจัดตั้งศูนย์วิชาการขึ้นในโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นอย่างไร ผลจากการศึกษาจะนำเสนอต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมัธยมศึกษาอันอาจจะเป็นแนวทางในการจัดตั้งศูนย์วิชาการ (IMC) ขึ้นในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตการศึกษา 9 ในโอกาสต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของห้องสมุดและโสตทัศนศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9
2. เพื่อทราบความคิดเห็นโดยทั่ว ๆ ไปของครูประจำแนกตามตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียน เกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9 เป็นรายด้าน
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีความแตกต่างกันในด้านตำแหน่งและขนาดของโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9 ในด้านการดำเนินงานและบริหารงาน การประหยัดทรัพยากร การได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่า และการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ

สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า

ครูที่มีความแตกต่างกันในด้านตำแหน่งและขนาดของโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการแตกต่างกัน ในด้านการดำเนินงานและบริหารงาน การประหยัดทรัพยากร การได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่า และการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลจากการศึกษาจะเป็นข้อเสนอแนะต่อผู้บริหาร หัวหน้าบรรณารักษ์ และหัวหน้าไลตทัศน์ศึกษา ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมัธยมศึกษาในระดับสูง เพื่อเป็นแนวทางในการจัดตั้งศูนย์วิชาการขึ้นในโรงเรียนมัธยมศึกษาทุกขนาด สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นผู้บริหาร หัวหน้าบรรณารักษ์ และหัวหน้าไลตทัศน์ศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 9 คือโรงเรียนในจังหวัดอุดรธานี สกลนคร ขอนแก่น หนองคาย และเลย จำนวน 168 โรงเรียน ผู้บริหารจำนวนประมาณ 168 คน หัวหน้าบรรณารักษ์จำนวนประมาณ 168 คน และหัวหน้าไลตทัศน์ศึกษาจำนวนประมาณ 168 คน รวมประชากรทั้งสิ้นประมาณ 504 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยสุ่มจากโรงเรียนแต่ละขนาดจำนวนร้อยละ 60 ได้จำนวนประมาณ 100 โรงเรียน และใช้ ผู้บริหาร หัวหน้าบรรณารักษ์ และหัวหน้าไลตทัศน์ศึกษาของแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้นจำนวนประมาณ 300 คน

3. การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะการจัดตั้งศูนย์วิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9 ปีการศึกษา 2528

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่

1.1 ตำแหน่งของครู ซึ่งจำแนกเป็น

1.1.1 ผู้บริหาร

1.1.2 หัวหน้าบรรณารักษ์

1.1.3 หัวหน้าโสตทัศนศึกษา

1.2 ขนาดของโรงเรียน ซึ่งจำแนกเป็น

1.2.1 โรงเรียนขนาดใหญ่

1.2.2 โรงเรียนขนาดกลาง

1.2.3 โรงเรียนขนาดเล็ก

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการในด้านต่าง ๆ

ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการดำเนินงานและบริหารงาน

2.2 ด้านการประหยัดทรัพยากร

2.3 ด้านการได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่า

2.4 ด้านการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. ศูนย์วิชาการ (Instructional Materials Center) หมายถึง
ประยุกต์รวมผลงานห้องสมุดและโสตทัศนศึกษาเข้าด้วยกัน โดยเน้นการให้บริการ

และเพื่อประโยชน์ของผู้มาใช้บริการคือ ครู อาจารย์ นักเรียน และบุคคลอื่น ๆ ที่สนใจ ซึ่งศูนย์วิชาการนี้จะทำหน้าที่ รวบรวม จัดทำ และผลิตเพิ่มเติม จัดให้บริการเกี่ยวกับ วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนทุกประเภททั้งหนังสือ สิ่งพิมพ์ และสื่อทัศนวัสดุทุกรูปแบบ (จารุวรรณ สันตุโสภณ 2521:71)

2. โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษา ทั้งตอนต้นและตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9

3. เขตการศึกษา 9 หมายถึง เขตพื้นที่รับผิดชอบด้านการศึกษา ที่ประกอบด้วย 5 จังหวัด คือ อุตรดิตถ์ สกลนคร ขอนแก่น เลย และหนองคาย

4. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการหรืออาจารย์ใหญ่ หรือครูใหญ่ ที่ปฏิบัติงาน บริหารโรงเรียน อยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9

5. หัวหน้าบรรณารักษ์ หมายถึง ครูหรือบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นหัวหน้า ห้องสมุดรับผิดชอบและดำเนินการบริหารงานเทคนิค และงานบริการ ตลอดจนงานต่าง ๆ ของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9

6. หัวหน้าสื่อทัศนศึกษา หมายถึง ครูหรือผู้เชี่ยวชาญทางสื่อทัศนศึกษา ปฏิบัติหน้าที่เป็นหัวหน้าสื่อทัศนศึกษารับผิดชอบและดำเนินงาน การบริหาร งานเทคนิค และงานบริการ ตลอดจนงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสื่อทัศนวัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9

7. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง ปริมาณภารกิจของโรงเรียน ในที่นี้ถือเอา เกณฑ์มาตรฐานของกรมสามัญศึกษา นิยมใช้จำนวนนักเรียนแบ่งขนาดของโรงเรียน โดย แบ่งตามขนาดดังนี้ (กรมสามัญศึกษา 2526:26)

โรงเรียนขนาดใหญ่ คือโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,500 คนขึ้นไป

โรงเรียนขนาดกลาง คือโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 500-1,500 คน

โรงเรียนขนาดเล็ก คือโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนไม่ถึง 500 คน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเสนอเนื้อหาในตอนนี้แยกออกเป็นหัวข้อดังนี้

1. ความสำคัญและความจำเป็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการในโรงเรียน
2. งานวิจัยเกี่ยวกับศูนย์วิชาการในต่างประเทศ
3. งานวิจัยเกี่ยวกับศูนย์วิชาการในประเทศไทย

ความสำคัญและความจำเป็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการในโรงเรียน

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับศูนย์วิชาการทำให้ได้แนวความคิดว่าศูนย์วิชาการมีความสำคัญและความจำเป็นที่ควรจัดตั้งขึ้นในโรงเรียนมัธยมศึกษาเนื่องมาจาก

1. แนวความคิดในการจัดการศึกษา ด้านวิธีการเรียนการสอน และจิตวิทยาการเรียนรู้ โดยเฉพาะการเปลี่ยนวิธีการสอนหลาย ๆ รูปแบบ จึงเริ่มมีความคิดที่จะใช้สื่อ (Media) ทั้งที่เป็นหนังสือ และสื่อทัศนวัสดุอุปกรณ์ หรือวัสดุไม่ตีพิมพ์ (Non-Print) มาใช้เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์จึงมีการนำเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ใ้ในวงการศึกษามากขึ้น เป็นผลทำให้บทบาทและปรัชญาของการให้บริการทางวิชาการ แหล่งสนับสนุนการสอนในโรงเรียนได้ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงไปเป็นศูนย์วิชาการ (Instructional Materials Center) หรือ IMC. โดยเร็ว
3. ศูนย์วิชาการจะดำเนินงานและบริหารงานไปให้บรรลุวัตถุประสงค์และได้รับประโยชน์มากที่สุดขึ้นอยู่กับบุคลากรที่มีคุณภาพ
4. ศูนย์วิชาการจะให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับการประสานงานของผู้บริหารและความร่วมมือกันระหว่างห้องสมุดและสื่อทัศนศึกษาในโรงเรียน

นักเทคโนโลยีทางการศึกษาได้คิดค้นหาแนวทางใหม่ ๆ ขึ้นมาเรียกว่า ศูนย์
วิชาการ หรือ ศูนย์สื่อการสอน (Instructional Media Center) ซึ่งเป็นการ
รวบรวมเอาสื่อการสอนต่าง ๆ ทั้งประเภทสิ่งพิมพ์ โสตทัศนวัสดุ และสื่อประสม เช่น
ชุดการสอน ชุดการเรียน และเครื่องช่วยสอนไว้ในบริเวณที่เดียวกัน เพื่อให้ผู้เรียนและ
ผู้สอนใช้ในการศึกษาจนควาโดยสะดวกรวดเร็ว ศูนย์สื่อการศึกษาในต่างประเทศเริ่มมี
แนวทางการรวบรวมห้องสมุดและโสตทัศนวัสดุเป็นโครงการสื่อการสอน หรือศูนย์สื่อการสอน
หรือศูนย์วิชาการ ในปี ค.ศ. 1969 (Beswick. 1969:4-7) นอกจากนี้ ปีเตอร์สัน
โคชีให้เห็นจุดเริ่มต้นของสื่อ นั่นคือ ห้องสมุดซึ่งเป็นศูนย์การเรียนรู้จากสิ่งพิมพ์ทั้งหลาย เพื่อ
ให้บริการทางวิชาการและประสบการณ์ต่าง ๆ แก่ผู้ใฝ่หาความรู้ จากนั้นจึงค่อย ๆ ขยาย
แผนงานกว้างขวางมาเรื่อย ๆ จนถึงยุคที่การสื่อสาร เทคโนโลยีและทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ
ได้ก้าวเข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาการเรียนการสอน งานโสตทัศนศึกษาก็ได้ก้าวเข้ามา
มีส่วนร่วมที่สำคัญในศูนย์การเรียนรู้นี้ จึงเกิดเป็น ศูนย์สื่อแบบประสม (Multi Media
Center) ขึ้นมา (ไชยยศ เรืองสุวรรณ 2526:10)

ศูนย์วิชาการเป็นการประยุกต์รวมเอางานสองอย่างคือ ห้องสมุดและโสตทัศนศึกษา
เข้าด้วยกัน เพื่อให้หนังสือสิ่งพิมพ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ในการเรียนการสอนอยู่ในที่แห่ง
เดียวกัน สะดวกแก่ครูผู้สอนและนักเรียนผู้เรียน ในต่างประเทศใช้คำว่า Instructional
Materials Center หรือ Instructional Media Center ใช้อักษรย่อ IMC.
ในประเทศไทยมีชื่อเรียกกันต่าง ๆ มากมาย เช่น ศูนย์สื่อการสอน (Media Center)
ศูนย์วัสดุการสอน (Instructional Materials Center) ศูนย์วัสดุ (Material
Center) ศูนย์การเรียนรู้ (The Learning Center) ศูนย์วัสดุอุปกรณ์การศึกษา
Educational Media Center) (สุเวช ฌ หนองคาย 2516:11-12) (พันทิพา
มีแต้ม 2522:5) ถึงแม้จะเรียกชื่อต่างกันมากมายแต่ศูนย์ต่าง ๆ เหล่านี้มีจุดมุ่งหมายที่
ตรงกันคือ เป็นที่เก็บรวบรวมจัดหา ผลิต ซ่อมแซม จัดการ และให้บริการเกี่ยวกับวัสดุ
สิ่งพิมพ์ โสตทัศนวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนสื่อความรู้อื่น ๆ ทุกรูปแบบ เช่น รูปภาพ

ทุนจำลอง ของจริง วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนคอมพิวเตอร์ โดยมีบรรณารักษ์และนัก
โสตทัศนศึกษาเป็นผู้ดำเนินการและให้บริการแก่ผู้ใช้ เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนการสอน
ให้มีประสิทธิภาพ สนับสนุนการเรียนทั้งเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล เพื่อให้การศึกษามรรด
เป้าหมายที่กำหนดไว้

สำหรับผู้วิจัยได้เลือกใช้คำว่า "ศูนย์วิชาการ" (Instructional Materials
Center) ตรงกับกรมสามัญศึกษาที่ใช้คำนี้ ซึ่งทั้งนี้เพราะศูนย์วิชาการมีประโยชน์ด้านการ
สนับสนุนและส่งเสริมการเรียนการสอน เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกให้กับครูผู้สอน
และนักเรียนผู้เรียน เป็นการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพที่จะนำไปสู่เป้าหมาย
ของหลักสูตรที่กำหนดไว้ สภาพการดำเนินงานของศูนย์วิชาการจะเป็นไปได้ด้วยดีหรือไม่
เพียงไรนั้นขึ้นอยู่กับระบบการบริหารงาน ซึ่งใดก็ตาม หัวหน้าศูนย์วิชาการซึ่งต้องมีความ
รับผิดชอบ มีความสามารถ นั้นก็หมายถึงผู้บริหารโรงเรียน ตลอดจนบุคลากรหลาย ๆ
ฝ่ายร่วมมือกัน ประกอบด้วยครูบรรณารักษ์และครูโสตทัศนศึกษา เพื่อช่วยเหลือกันอย่างมี
ระบบทั้งการผลิต การให้บริการ และการประเมินผลงานโดยมีนโยบายที่ระบุไว้อย่าง
ชัดเจน

การดำเนินงานและบริหารงาน

ในศูนย์วิชาการ ตั้งอยู่บนมโนคติของการเรียนรู้ และมีองค์ประกอบหลัก
อยู่ 4 ประการ คือ (ไชยยศ เรืองสุวรรณ 2526:11-12)

1. งานห้องสมุด ถือเป็นงานหลักการแรกของศูนย์สื่อการสอน ที่ให้
บริการการเรียนจากสิ่งพิมพ์ งานบริการด้านนี้ไม่ควรมองข้ามความสำคัญของสื่อโสตทัศน
บางอย่าง เช่น ม้วนเทปเสียง วีซีดีไอพี และอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้ประสบการณ์ทาง
การเรียนรู้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. งานโสตทัศนศึกษา จะให้บริการเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อเสริมการเรียน
รวมทั้งบริการด้านการผลิตสื่อ และการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็น
งานสอนเป็นกลุ่มใหญ่ หรืองานการเรียนแบบเอกัตถบุคคลก็ตาม งานด้านนี้ ได้แก่ การ
อัดสำเนาภาพถ่าย ไมโครฟิล์ม สื่อวีซีดี วีซีดีไอพี ชุดการสอน และบทเรียนโปรแกรม คอมพิวเตอร์

3. พื้นที่ในการเรียนนอกแบบ ศูนย์สื่อการเรียนการสอนควรเป็นศูนย์
 นวัตกรรมและการทดลองต่าง ๆ ทางการศึกษาด้วย ทั้งนี้เพื่อศึกษาความแนวทางการจัดการ
 เรียนการสอนแบบต่าง ๆ เพื่อทดลองพัฒนาการเรียนด้วยความร่วมมือจากทุกฝ่าย

4. งานพัฒนาการสอน เป็นงานบริการอีกส่วนหนึ่งที่ให้บริการแก่สถาน
 ศึกษา และแก่ตัวศูนย์เอง เช่น การพัฒนาสื่อสำหรับโปรแกรมการเรียนแบบเอกัตบุคคล
 เพื่อการสาธิต การประเมินผลหรือการสอนซ่อมเสริม กลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่ในการพัฒนา
 การสอนควรมาจากหลายฝ่าย เช่น ฝ่ายวิจัย ผู้อำนวยการด้านสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศนศึกษา ฝ่ายสอน
 และผู้อำนวยการด้านการพัฒนาระบบการสอน หรือนักเทคโนโลยีทางการศึกษา

บุคลากรเป็นหัวใจสำคัญของศูนย์วิชาการ จะต้องเป็นผู้มีคุณภาพดี สามารถ
 ปฏิบัติงานในความรับผิดชอบให้เป็นประโยชน์ต่อผู้ให้บริการ จึงควรมีคุณสมบัติและทักษะของ
 การเป็นครู เพื่อช่วยส่งเสริมด้านการเรียนการสอนโดยสื่อต่าง ๆ ให้เหมาะสมและมี
 ความสัมพันธ์กับหลักสูตร มีลักษณะเป็นบรรณารักษ์เพื่อสร้างระบบการจัดเก็บสื่อต่าง ๆ ให้
 เป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อให้บริการได้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ รวมทั้งเป็นช่าง
 เทคนิค สามารถให้คำแนะนำในการผลิตสื่อต่าง ๆ ตลอดจนการใช้เครื่องมือสื่อต่าง ๆ
 เหล่านี้ให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนแต่ละวิธี (ทรงศนียา กัลยาณมิตร และคนอื่น ๆ
 2525:18) ต้องเป็นผู้ให้บริการ มีความเต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่น มีปฏิภาณไหวพริบดี
 สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ (เปรี๊ยะ กุมุท 2528:46) การปรับระบบงานบริหารของ
 หองสมุดและโสตทัศนศึกษาให้เป็นศูนย์วิชาการที่มีประสิทธิภาพนั้น แม้ว่าในระบบราชการดู
 จะเป็นเรื่องที่ยาก แต่ถ้านิ่งถึงประโยชน์สูงสุดของผู้ใช้แล้ว ก็ควรได้มีการประชุม
 ปรึกษาหารือ ปรับความเข้าใจ ปรับความต้องการเขาด้วยกัน โดยมีผู้บริหารของโรงเรียน
 เป็นผู้ประสานความเข้าใจและหาความเห็นพ้องร่วมกัน (ไกรลาส สุธะเกิด 2530:122)
 ส่วนหัวหน้าศูนย์วิชาการควรมีความรู้คู่ปัญญาให้เป็นอย่างน้อย มีความรู้ทางบรรณารักษ
 ศาสตร์และทางโสตทัศนศึกษา มีลักษณะเป็นผู้นำมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
 มีบุคลิกภาพน่าเลื่อมใส มีความกระตือรือร้นและเป็นผู้มีอัธยาศัยอันดี บทบาทสำคัญของหัวหน้า

ศูนย์วิชาการคือ เป็นผู้ประสานงาน รับรู้เกี่ยวกับความเคลื่อนไหวทางวิชาการ บัณฑิตสำคัญที่จะทำให้อุทยานวิชาการดำเนินไปด้วยดีจะต้องอาศัยทรัพยากรทางการบริหาร ได้แก่ คน วัสดุ เงิน และการจัดการ คนเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานของอุทยานวิชาการ ยิ่งถ้าเป็นศูนย์วิชาการที่ต้องใช้วิธีประสานงานระหว่างห้องสมุดและหอสมุดทัศนศึกษาด้วยแล้ว จะต้องใช้บุคคลที่มีความสามารถในเชิงประสาน มีความเข้าใจที่จะโน้มน้าวผู้ร่วมงานให้มองเห็นประโยชน์ของครูและนักเรียนโดยส่วนรวมที่จะได้รับ และต้องมีทีมงานที่มีใจรักงานด้านบริการที่มีความตั้งใจจริง (เทือน ทองแก้ว 2526:8)

จะเห็นได้ว่า การบริหารอุทยานวิชาการนั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับงานหลายฝ่ายหลายบุคคล จึงจะประสบผลสำเร็จได้ บุคคลากรในโรงเรียนนั้นนับตั้งแต่ผู้บริหาร ครู-บรรณารักษ์ ครูทัศนศึกษา ครู-อาจารย์ และบุคคลากรฝ่ายอื่น ๆ ในโรงเรียน จะมีบทบาทในการวางแผนการดำเนินงานและบริหารงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดตั้งอุทยานวิชาการขึ้นในโรงเรียน โดยพื้นฐานของความเข้าใจ มีความพร้อมในการที่จะเปลี่ยนแปลง สภาพ มีความพร้อมในการร่วมมือและมีความพร้อมในการดำเนินงาน ยิ่งไปกว่านั้นบุคคลากรในอุทยานวิชาการเองจะต้องตื่นตัวอยู่เสมอต่อการเปลี่ยนแปลงภาวหน้าทางการศึกษา การดำเนินงานของอุทยานวิชาการจะสำเร็จผลเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถในด้านการบริหารงานของผู้ดำเนินงานของศูนย์เป็นประการสำคัญ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารในระดับสูงควรให้ความสนใจเป็นพิเศษแก่ศูนย์วิชาการ ในการที่จะใช้ศูนย์วิชาการให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาและการเรียนการสอนตามหลักสูตรใหม่ในปัจจุบัน

การประหยัดทรัพยากร

การจัดรวมหน่วยงานบริการของห้องสมุดและทัศนศึกษาเข้าด้วยกันจะทำให้การวางแผนการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยแก้ปัญหาการทำงานซ้ำซ้อนในเรื่องการบริการ การขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้อ วัสดุ คนควาและอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งความซ้ำซ้อนในการบริหารงานบุคคล และหย่อนประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (กำจัต มงคลกุล 2523:1-3) เมื่อรวมกันเป็นศูนย์วิชาการแล้ว ให้ทัศนศึกษาเป็น

ฝ่ายผลิต เช่น สไลด์ แผ่นโปร่งใส เทปบันทึกภาพ บันทึกเทป ฯลฯ ตามความประสงค์ของผู้ใช้ ส่วนห้องสมุดเป็นฝ่ายให้บริการวัสดุทัศนวัสดุเหล่านั้น จะทำให้มีวัสดุทัศนวัสดุสำหรับบริการมากขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการแก่ผู้ใช้ (วารสาร ภาแนม 2524: 110-111) การที่ห้องสมุดและทัศนศึกษาต่างก็มีเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ มากมาย จัดการทำงานซ้ำซ้อน ไม่สิ้นเปลืองงบประมาณ ถ้าสามารถใช้อุปกรณ์ เครื่องมือ และบุคลากรร่วมกัน ทำให้ประหยัดทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อการนี้ไคมาก เป็นการใช้ทรัพยากรร่วมกัน โดยแต่ละฝ่ายต่างมีสิ่งที่จะใช้ให้เกิดประโยชน์ร่วมกันและสามารถใช้อย่างอื่นได้อีกเมื่อต้องการ เพราะสามารถบริการผู้ใช้ได้กว้างขวางขึ้นลึกซึ้งขึ้น โดยไม่ต้องลดหรือจำกัดขอบเขตของการให้บริการแต่อย่างใด กลับเป็นว่าสามารถให้บริการไคมากขึ้นโดยไม่ต้องเพิ่มค่าใช้จ่าย หรืออาจให้บริการไคเท่าเดิมโดยเสียค่าใช้จ่ายน้อยลง แค่นี้แหล่คุณค่าต่อการจัดการศึกษา

การได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่า

เมื่อจัดเป็นศูนย์วิชาการแล้ว วัสดุสื่อความรู้ทุกประเภทจะรวมอยู่ในที่แห่งเดียวกัน ผู้สอนมีโอกาสดูหาประสบการณ์การเรียนรู้ใดทุกรูปแบบ ผู้เรียนมีโอกาสดูหาความรู้ด้วยตนเองจึงทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างอิสระ ศูนย์วิชาการจึงต้องจัดสภาพแวดล้อมที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ักเรียน ให้ไคสำรวจตรวจสอบเอกสาร ข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ กัน เพื่อเป็นการเร้าให้มีความสนใจในการเรียนรู้มากขึ้น จัดบริเวณให้ทั้งครูและนักเรียนมีที่ที่จะผลิตวัสดุต่าง ๆ ที่จะช่วยเป็นสื่อให้เข้าใจความคิดของกันและกัน รวมทั้งการจัดหาข่าวสารข้อมูลให้ครูไคเลือกนำไปใช้ในห้องเรียน หรือตามสถานที่ต่าง ๆ ภายในบริเวณโรงเรียน เพื่อไคครูมีวิธีการสอนและสร้างประสบการณ์ให้แก่ักเรียนไคหลาย ๆ รูปแบบ ไคคำปรึกษาหารือ การใช้แหล่งวัสดุ การสอนการใช้แหล่งวัสดุทั้งสิ่งพิมพ์และทัศนทัศนวัสดุ ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ตามความต้องการของครูและนักเรียน เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนหมุนเวียนวัสดุอุปกรณ์การสอน เครื่องมือและสื่ออื่น ๆ แจกข่าวสารการพัฒนาใหม่ ๆ ทางการศึกษาแก่ผู้ใช้บริการ เป็นแหล่งประสานงานและดำเนินการอบรมทาง

วิชาการ ช่วยเหลือการพัฒนาหลักสูตร (ส่ว ๗ หนองคาย 2516:18-19) การจัดหนังสือ วัสดุอุปกรณ์การเรียนที่สนองตอบผู้เรียนโดยเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล คือ มีสถานที่สำหรับศึกษาเฉพาะบุคคล หรือสถานที่เรียนสำหรับเรียนเป็นกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อยได้ มีการอ่านยวความสะดวกในคานเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ จะเป็นบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนได้เป็นอย่างดี ศูนย์วิชาการจะรวบรวมวัสดุการสอนทุกประเภท ทั้งจากห้องสมุดและโสตทัศนศึกษา ครูจะได้รับความสะดวกในการเลือกใช้สื่อการสอนต่าง ๆ มากขึ้น การเตรียมการสอน แผนการสอน ผลิตภัณฑ์การสอน ตัวอย่างสื่อการสอน พร้อมทั้งมีเจ้าหน้าที่ช่างเทคนิคช่วยในการผลิต ผู้ใช้จะได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่าทุกด้าน เพราะศูนย์วิชาการเป็นแหล่งบริการขอสนเทศและแนะแนวการใช้ (Scott. 1982: 447-454)

สื่อการศึกษาทุกชนิด คือวัสดุสิ่งพิมพ์สำหรับการอ่าน โสตทัศนวัสดุและอุปกรณ์สำหรับฟัง โดยนักเรียนสามารถเลือกใช้หรือศึกษาค้นคว้าใดตามความสนใจของแต่ละคน ซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะในการอ่าน การฟัง การดู การคิด และการเรียนรู้ด้วยตนเอง การไปที่ศูนย์วิชาการเพียงแห่งเดียว ทำให้ประหยัดเวลาทั้งครูและนักเรียน เพราะได้พบวัสดุอุปกรณ์ทุกชนิดทุกประเภท รวมทั้งบุคลากรที่มีความรู้ที่สามารถจะขอคำแนะนำ สำนวจ ตรวจสอบรูปแบบต่าง ๆ ของสื่อสำหรับแต่ละวิชา ก็เลือกเอาวัสดุอุปกรณ์ที่ดีที่สุดสำหรับการสอนวิชานั้น ๆ สามารถขจัดความยุ่งยากในการไปห้องสมุดครั้งหนึ่ง และห้องโสตทัศนศึกษาอีกครั้งหนึ่ง (วรารณ ญายม 2524:111) ศูนย์วิชาการยังเป็นสถานที่ส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรมและประเพณี เพราะหาหนังสือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เป็นมรดกทางปัญญาของมนุษย์ที่ไ้บันทึกไว้ พวกหุ่นจำลอง ของจริง สิ่งประดิษฐ์คิดค้นต่าง ๆ ถือว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ดังนั้นศูนย์วิชาการจึงเป็นสถานที่เก็บรวบรวมและเผยแพร่ วัฒนธรรมเป็นอย่างดี (ประภาวดี สืบสนธิ์ 2524:25-34)

การให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพนั้น เป้าเรื่อง กุมท ใ้ให้ขอคิคว่า การบริการที่ดีจะต้องยึดหลักที่ว่า จัดคนที่มีคุณสมบัติตรงกับงาน วัสดุที่บริการต้องตรงจุด ประสงค์ และเหมาะสมกับเวลาและสถานการณ์ โดยเลือกและจัดทำให้ตรงกับความต้องการของบทเรียน และของผู้ให้บริการ จัดการให้แก่เขาได้ตรงเวลา และเหมาะสมกับสถานที่ และขนาดของกลุ่มผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดการที่ดี โดยยึดวัตถุประสงค์เป็นหลักใหญ่ ผู้ให้บริการต้องมีมนุษยสัมพันธ์ มีบุคลิกภาพที่เข้ากับคนได้ดี ทั้งในฐานะ "ผู้นำ" และ "ผู้ตาม" มีความสมบูรณ์ของงาน โดยมีการประเมินผลจากการบันทึกผล บันทึกวิธีทำงานและทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องในระบบทุกระบบของงาน เพื่อนำมาวิเคราะห์หา จุดอ่อนและแก้ไขให้ดีขึ้นไปเรื่อย ๆ (เป้รื่อง กุมท 2528:46-47)

การให้บริการเป็นหัวใจสำคัญของศูนย์วิชาการ ในแต่ละศูนย์วิชาการมีการให้บริการมากน้อยแตกต่างกันไปตามสภาพของโรงเรียนและความต้องการของผู้ใช้ การจะให้บริการมีประสิทธิภาพสูงนั้นจะต้องคำนึงถึงความพร้อมหลาย ๆ ประการควย แต่ละศูนย์วิชาการจะมีบริการต่าง ๆ ดังนี้ (Wood. 1976:197-198)

1. จัดทำโปรแกรมการใช้สื่อของศูนย์วิชาการ โดยการวางแผนการใช้สื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่ร่วมกับครูสอนว่าจะใช้สื่ออะไร อย่างไร เมื่อไร ตลอดจนการวางแผนกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดเพื่อการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

2. บริการให้ยืมสื่อต่าง ๆ บริการระบบการฉาย การกระจายเสียง การเผยแพร่ภาพทางโทรทัศน์ การบริการสนเทศโดยระบบคอมพิวเตอร์

3. บริการคานแหล่งวัสดุ แนะนำแหล่งวัสดุและสื่อต่าง ๆ แนะนำการใช้สื่อและเครื่องมือ รวบรวมสถานที่ที่น่าสนใจที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน รวบรวมชื่อบุคคลที่มีประสบการณ์ และเชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อเชิญมาเป็นวิทยากร ติดตามประสานงานการยืมระหว่างศูนย์วิชาการโรงเรียนอื่น ๆ ควย

4. บริการผลิตสื่อการศึกษา เพื่อให้ความสะดวกทั้งครูและนักเรียน จะทำให้สื่อที่ตรงตามจุดหมายและความต้องการของการเรียนการสอน และหลักสูตร โปรแกรมการศึกษาของโรงเรียนนั้น ๆ

นอกจากนี้ ศูนย์วิชาการควรกำหนดระเบียบการให้บริการวัสดุพิมพ์และ วัสดุไม่ตีพิมพ์ให้ชัดเจนพร้อมทั้งแจ้งให้ครูและนักเรียนทราบโดยทั่วกัน บริการที่ควรจัด เพิ่มเติมเป็นพิเศษคือ การจัดทำบรรณานุกรมเฉพาะวิชาให้ครู แนะนำการใช้อุปกรณ์ สารคดีวิธีการใช้สื่อการสอน แจกข่าวและให้บริการข่าวสารที่ทันสมัย บริการที่ควรจัด สำหรับนักเรียนเป็นพิเศษ คือ จัดฉายภาพยนตร์และวีดีโอเทปใหญ่ทั้งเป็นกลุ่มใหญ่ และเป็นกลุ่มย่อย แนะนำการอ่าน การค้นคว้าทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม สิ่งเหล่านี้จะเป็นการให้บริการที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ขึ้นแก่ผู้ใช้บริการของศูนย์วิชาการ

งานวิจัยเกี่ยวกับศูนย์วิชาการในต่างประเทศ

การเปลี่ยนแปลงห้องสมุดและโสตทัศนศึกษาไปสู่ศูนย์วิชาการ ไม่เพียงแต่ เฉพาะในอเมริกาเท่านั้น แต่ประเทศอื่น ๆ เกือบทั่วโลกให้ความสำคัญและเห็นแก่ เช่น โรงเรียนมัธยมศึกษา ในแคนาดา เยอรมัน ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น สแกนดิเนเวีย ออสเตรเลีย อังกฤษ และสิงคโปร์ (Qureshi. 1980.488-490) แม็กอลิสเตอร์ ได้วิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงจากห้องสมุดไปสู่ศูนย์วิชาการ ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้เชี่ยวชาญทางสื่อ ใญ่ถึงโครงสร้างและการดำเนินงานของศูนย์วิชาการใน โรงเรียน ซึ่งแนวความคิดของศูนย์วิชาการจะประสบผลสำเร็จได้จึงขึ้นอยู่กับความร่วมมือในการตัดสินใจและการยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์วิชาการ คือ ผู้บริหาร ครู และผู้เชี่ยวชาญทางสื่อ นักการศึกษาใคร่เห็นว่า การใช้สื่อการสอนในรูปแบบต่าง ๆ มีส่วนช่วยให้การศึกษามีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องรู้ถึงการปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อ ผู้ใช้ทุกคน (Mc.Allister. 1974:1682-A)

คีวิทท์ บรรณารักษ์ของสมุดโรงเรียนมัธยมในรัฐเมน สหรัฐอเมริกา พบว่า หอสมุดโรงเรียนเมื่อเปลี่ยนไปเป็นศูนย์วิชาการ ภายในศูนย์มีเนื้อที่กว้างขวาง และตกแต่งอย่างดี มีทั้งโสตทัศนวัสดุและหนังสือ สิ่งพิมพ์อื่น ๆ เป็นจำนวนมาก ศูนย์แห่งนี้ได้กลายเป็นตัวอย่างของการจัดหอสมุดแบบใหม่ มีบรรณารักษ์หอสมุดมาชม และหลายคนได้นำวิธีการไปปรับปรุงหอสมุดของตน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในโรงเรียนเพิ่มขึ้น (Dewitt. 1973:288-290) เช่นเดียวกับ ฮิลล์ บรรณารักษ์ของสมุดโรงเรียน ในรัฐอิลลินอยส์ได้มีการเปลี่ยนแปลงหอสมุดดำเนินงานใหม่ให้ทันสมัย มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการให้บริการ โดยรวมงานหอสมุดและโสตทัศนศึกษาเข้าด้วยกัน ซึ่งเดิมเป็นอิสระไม่เกี่ยวข้องกันเลย ผลปรากฏว่า ครูอาจารย์ และนักเรียนในโรงเรียนได้รับความสะดวกมากขึ้นในการใช้วัสดุและเครื่องมือต่าง ๆ งบประมาณได้รับเพิ่มขึ้น ทำให้จำนวนหนังสือและวัสดุอื่น ๆ ทั้งสิ่งตีพิมพ์ และไม่ตีพิมพ์เพิ่มขึ้นจากเดิม (Hill. 1973:474-475)

งานวิจัยที่เกี่ยวกับบุคลากรของศูนย์วิชาการ ของ คิงส์บรี ได้ศึกษาแนวทางพัฒนาหอสมุดโรงเรียน จากครูบรรณารักษ์ ภูมิปฏิบัติงาน ผู้นำทางวิชาชีพ และอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ที่มีความสนใจในการจัดและบริหารงานหอสมุดโรงเรียนจำนวน 370 คน พบว่า แนวทางพัฒนาหอสมุดโรงเรียนจัดตามลำดับความสำคัญเรียงลงไปรวม 25 แนวทาง แลส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรของศูนย์วิชาการมีอยู่ 2 ข้อคือ (Kingsbury. 1975:19-26)

1. การดำเนินงานของศูนย์วิชาการในโรงเรียน หัวหน้าศูนย์วิชาการควรจะวางแผน โดยปรึกษาร่วมกับผู้เชี่ยวชาญสื่อคนอื่น ๆ และผู้ที่ควรมีส่วนเกี่ยวข้องของ
2. บรรณารักษ์ของสมุดโรงเรียนควรได้รับการอบรมให้เป็นผู้เชี่ยวชาญสื่อ และเป็นผู้ให้คำปรึกษาทางหลักสูตร สามารถประสานงานกับครูในการวางแผนและออกแบบการสอน ฉะนั้น บุคลากรที่ทำงานในศูนย์วิชาการต้องมีความชำนาญมีความสามารถในการติดต่อสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เขาใจลึกซึ้งในทฤษฎีทางการศึกษา การเรียนการสอน

และการจัดหลักสูตร นอกเหนือไปจากการจัดและการให้บริการข้อมูลข่าวสารเท่านั้น

ส่วน บุชเชอร์ ได้ศึกษาถึงบุคลากรของศูนย์สื่อการศึกษาโดยตรง คือ ศึกษาเรื่องการคาดหวังบทบาทของผู้เชี่ยวชาญสื่อการศึกษาในหอสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหาร คศึกษานิเทศก์ ครูผู้สอน และผู้เชี่ยวชาญสื่อของโรงเรียน ในรัฐอลาบามา โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทใน 7 ด้าน คือ บทบาทผู้บริหาร บทบาทครูผู้สอน บทบาทผู้เชี่ยวชาญสื่อ บทบาทผู้วางแผนการสอน บทบาทผู้ปฏิบัติงานในหน้าที่เกี่ยวกับวัสดุหอสมุด บทบาทผู้ปฏิบัติงานเทคนิค และบทบาทงานเสริมงานธุรการ สอบถามไปยังผู้เชี่ยวชาญสื่อหอสมุดโรงเรียนจำนวน 46 คน คศึกษานิเทศก์ 35 คน ครูใหญ่ 46 คน และครูผู้สอน 2,057 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม ได้คาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของผู้เชี่ยวชาญสื่อเห็นพ้องกันอยู่ในระดับมากทุกบทบาท ยกเว้น บทบาทงานเสริมงานธุรการ และมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเกี่ยวกับการคาดหวังบทบาทครูผู้สอนและคศึกษานิเทศก์ แต่ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างผู้บริหาร คศึกษานิเทศก์ และผู้เชี่ยวชาญสื่อในโรงเรียน หรือระหว่างครูผู้สอนและผู้บริหาร (Bucher. 1976:2467-A) ดังนั้น บุคลากรของศูนย์วิชาการทอง มีพื้นฐานความรู้ทางหอสมุดและโสตทัศนศึกษาทางการศึกษาและหลักสูตร จะเป็นการดีมาก ในการดำเนินงานด้านบุคลากร

ในทำนองเดียวกัน แกสท์ ได้ศึกษาบทบาทของผู้เชี่ยวชาญสื่อในโรงเรียนมัธยมศึกษา รัฐออริกอน ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสื่อ ผู้บริหาร และครู เกี่ยวกับบทบาท 6 ด้าน คือ บทบาทด้านการบริหาร บทบาทด้านการเสริมงาน บทบาทด้านผู้พัฒนาหลักสูตร บทบาทด้านผู้เชี่ยวชาญทางเครื่องมือ บทบาทด้านผู้เชี่ยวชาญทางวัสดุ และบทบาทด้านครูผู้สอน ได้รับแบบสอบถามจากผู้บริหาร 133 ชุด ผู้เชี่ยวชาญสื่อ 136 ชุด และครูผู้สอน 366 ชุด ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มเห็นควยในระดับมากในบทบาทของผู้เชี่ยวชาญสื่อทั้ง 6 ด้าน และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้ง 3 กลุ่ม ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้เชี่ยวชาญสื่อควรรับผิดชอบโปรแกรมคอมพิวเตอร์

ในโรงเรียนควาย (Gast. 1984:1588-A) นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยเกี่ยวกับการคัดเลือกตัวบุคคลากรโดย เรโอ โคศึกษาวิจัยทัศนคติของหัวหน้าโสตทัศนศึกษา หัวหน้าบรรณารักษ์ และผู้บริหารที่มีต่อการบริหารและดำเนินงานร่วมกันของวัสดุตีพิมพ์และวัสดุไม่ตีพิมพ์ในมหาวิทยาลัย ผลการวิจัยปรากฏว่า ทัศนคติของหัวหน้าโสตทัศนศึกษา หัวหน้าห้องสมุดและผู้บริหารมีความคิดเห็นควายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .0001 โดยหัวหน้าบรรณารักษ์มีความคิดเห็นควายมากที่สุด เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม พบว่า กลุ่มที่ได้รับความรู้ในเรื่องวัสดุตีพิมพ์และวัสดุไม่ตีพิมพ์จะมีความคิดเห็นแตกต่างมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ผู้บริหารซึ่งได้รับความรู้ โคศึกษาและได้รับการฝึกมาทางงานโสตทัศนศึกษา และงานห้องสมุดจะมีความคิดเห็นควายในการบริหารและดำเนินงานร่วมกันมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ (Rao. 1987:3221-A) ส่วน สก็อต โคศึกษาเปรียบเทียบการยอมรับบทบาทของผู้เชี่ยวชาญทางสื่อห้องสมุด ระหว่างผู้เชี่ยวชาญสื่อทางการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญสื่อห้องสมุด ผู้บริหาร และครูสอน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูสอนยังไม่ยอมรับบทบาทของผู้เชี่ยวชาญสื่อห้องสมุด ความรับผิดชอบเรื่องการคัดเลือกสื่อการสอนในศูนย์สื่อการสอนให้เหมาะสม ซึ่งควรเลือกสื่อที่หาง่ายเก็บหยิบมาใช้ได้สะดวก ส่วนการบันทึกเสียงเทปวีซีไอนั้น ผู้เชี่ยวชาญสื่อห้องสมุดมีความรับผิดชอบและมีบทบาทมาก และในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดยอมรับบทบาทผู้เชี่ยวชาญสื่อห้องสมุดในด้านเทคโนโลยี และงานเครื่องมืออุปกรณ์ และงานการให้บริการและมีมนุษยสัมพันธ์ (Scott. 1987:2351-A)

นอกจากนี้ แคนเตอร์ โคศึกษาถึงบทบาทที่คาดหวังสำหรับการบริการของศูนย์สื่อการศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ผู้เชี่ยวชาญสื่อ และครูสอนจากโรงเรียนมัธยมศึกษาในเวสเซสเตอร์ เคาน์ตี รัฐนิวยอร์ก โดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์และเยี่ยมดูกิจการ เพื่อจะทดสอบการบริการต่าง ๆ ของศูนย์สื่อการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูสอนมีส่วนร่วมในการบริการต่าง ๆ ของศูนย์สื่อการศึกษา และผู้ตอบทุกกลุ่มมีความเห็นพ้องกันว่า การให้บริการของผู้เชี่ยวชาญสื่อมี

มากกว่าร้อยละห้าสิบ ผู้เชี่ยวชาญสื่อมีความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ เกี่ยวกับการให้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพียงสามประเภทในเก้าประเภท ผู้ตอบได้เรียงลำดับความสำคัญของการให้บริการของผู้เชี่ยวชาญสื่อไว้ดังนี้ (Canter. 1976:7707-A)

1. วัสดุอุปกรณ์ในศูนย์สื่อการศึกษาเหมาะสมกับความต้องการของครูและนักเรียน

2. มีการปฐมนิเทศนักเรียนเข้าใหม่เกี่ยวกับศูนย์สื่อการศึกษา

3. มีการทำงานร่วมกันกับนักเรียน เพื่อพัฒนาความชำนาญในการค้นคว้า

ของนักเรียน

4. มีการปรึกษาหารือร่วมกับครูเกี่ยวกับความต้องการวัสดุต่าง ๆ ของครู

5. มีการแจ้งรายละเอียดให้ครูและนักเรียนทราบเกี่ยวกับวัสดุที่จัดหามา

ใหม่อย่างมีระบบ

6. รวบรวมรายชื่อวัสดุสำหรับครูเมื่อได้รับการขอร้อง

7. จัดให้มีการแนะนำการอ่านแก่นักเรียนเป็นรายบุคคล

8. ให้โอกาสแก่นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกวัสดุอุปกรณ์เข้าไว้ในศูนย์

วิชาการ

9. มีการขยายเวลาบริการ

และในการศึกษาของ แคนเตอร์ มีองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของผู้ตอบเกี่ยวกับบริการที่ควรจัดโดยบุคลากรทางสื่อของห้องสมุด คือ บทบาทหน้าที่การงานที่ทำในโรงเรียนของผู้ตอบและรูปแบบของการบริการห้องสมุดภายในแต่ละโรงเรียน

ส่วน ฟุซซาโร เห็นว่าความสำเร็จของงานบริการขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และเงินงบประมาณ ทั้งหมดนี้จะสัมพันธ์กันตามสัดส่วนที่เหมาะสม (Fussaro. 1970:40)

งานวิจัยเกี่ยวกับศูนย์วิชาการในประเทศไทย

ในประเทศไทยได้มีการจัดศูนย์วิชาการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2508 ได้มีงานวิจัยที่กล่าวถึงสมัยแรกเริ่มการจัดตั้ง นำแนวความคิดมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับประเทศไทย มีนักวิชาการ นักการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญทั้งทางบรรณารักษศาสตร์ และทางโสตทัศนศึกษา เขียนบทความเสนอแนวความคิดตั้งแต่ในระดับมหาวิทยาลัย ในวิทยาลัย และในโรงเรียน จะขอกล่าวถึงผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับศูนย์วิชาการในประเทศไทยในระดับต่าง ๆ ไว้ตามลำดับดังนี้

ในระดับมหาวิทยาลัย คือ งานวิจัยระดับปริญญาคุณวุฒิของ จวีดิลักษณ์ มุณยะกาญจน เพียงเรื่องเดียว คือการเปลี่ยนแปลงระบบห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ให้เป็นศูนย์กลางสื่อการเรียนการสอน โดยการสอบถามจาก ผู้บริหาร อาจารย์ บรรณารักษ์ และผู้เชี่ยวชาญทางโสตทัศนศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทั้งหมด 6 แห่ง ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่มมีความเห็นว่า ศูนย์กลางสื่อการเรียนการสอนในอนาคต ควรมีการให้บริการสื่อการศึกษาและเครื่องมือทั้งหมด เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ประโยชน์จากสื่อต่าง ๆ ในที่แห่งเดียวกัน เมื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนและทบทวนบทเรียนของตน ผู้วิจัยได้ขอเสนอแนะว่า ศูนย์กลางสื่อการเรียนการสอนควรให้บริการทั้งวัสดุตีพิมพ์ (Print) และวัสดุไม่ตีพิมพ์ (Non-Print) เพื่อความสะดวกในการเรียนการสอน การจะเปลี่ยนระบบจากห้องสมุดไปเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอน บรรณารักษ์ควรจะเป็นผู้ให้ข้อเสนอแนะ (Chaveelak Boonyakanchana. 1977:

12-A)

นอกจากนี้ พรทิพย์ พิมพ์สินธุ์ (วรกิจโกศาธร) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของนักศึกษา และคณาจารย์ที่มีต่อศูนย์บริการสื่อการเรียนในมหาวิทยาลัยสามแห่งในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ในปัจจุบันบริการสื่อการเรียนอยู่ที่ห้องสมุดและที่คณะครุศาสตร์ ปัญหาสำคัญของศูนย์บริการสื่อการเรียนคือ ขาดบุคลากรในการดำเนินงาน ขาดงบประมาณ และ

การบริหารงานไม่ได้รับความสะดวกเต็มที่ อาจารย์และนักศึกษาต้องการให้มีศูนย์บริการ
 สื่อการสอนในภาควิชาของตน เพื่อบริการคณาจารย์และนักศึกษาในคณะ และให้ขอเสนอ
 แนะนำ ทบวงมหาวิทยาลัยควรตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นเกี่ยวกับศูนย์บริการ
 สื่อการสอนนี้ โดยอำนวยความสะดวกในเรื่องสถานที่ การเตรียมการ การรวบรวมสื่อ
 การสอน การบริการ และงบประมาณ (Pornthip Pimolsindh, Vorakitpokathorn.
 1980:910-A)

ในระดับวิทยาลัย คืองานวิจัยของ พันทิพา มีแทม และทรศนียา
 กัลยาณมิตร และคนอื่น ๆ โดยทำการวิจัยในวิทยาลัยครู
 พันทิพา มีแทม ได้วิจัยเรื่องความสัมพันธ์ในการดำเนินงานระหว่างห้องสมุด
 และแผนกโสตทัศนศึกษาในวิทยาลัยครูทั่วประเทศ ผลการวิจัยพบว่า การจัดดำเนินงาน
 ร่วมกันในด้านการบริหาร งบประมาณ บุคลากร และการบริการระหว่างห้องสมุดและ
 โสตทัศนศึกษา มีความสัมพันธ์กันน้อย เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ในด้านความคิดเห็น
 ของหัวหน้าห้องสมุด และหัวหน้าแผนกโสตทัศนศึกษาเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์บริการทาง
 วิชาการในวิทยาลัยครู กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเห็นควยในระดับมาก ว่าควรมีการจัดตั้งศูนย์
 บริการทางวิชาการในวิทยาลัยครู ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ห้องสมุดและแผนก
 โสตทัศนศึกษาควรจะมีมือร่วมกันในคานต่าง ๆ ที่สำคัญคือ วางนโยบายร่วมกัน ใช้จ่ายหน้าที่
 ต่าง ๆ ร่วมกัน ร่วมมือกันในการให้บริการวัสดุสิ่งตีพิมพ์ โสตทัศนวัสดุและการใช้อุปกรณ์
 หรือเครื่องมือ ส่วนผู้ที่ทำหน้าที่บริหารงานศูนย์วิชาการใดเหมาะสมที่สุด ควรมีความรู้
 ทางบรรณารักษศาสตร์ โสตทัศนศึกษา หรือเทคโนโลยีทางการศึกษา มีประสบการณ์ด้าน
 การบริหารงานและหลักสูตร (พันทิพา มีแทม 2522:จ-ฉ)

ส่วน ทรศนียา กัลยาณมิตร และคนอื่น ๆ ได้ศึกษาเรื่องแบบจำลองศูนย์
 บริการสื่อการศึกษาของสถาบันฝึกหัดครูเพื่อเสนอขอบเขตหน้าที่และโครงสร้างของศูนย์
 บริการสื่อการศึกษา โดยให้แนวความคิดว่า การให้บริการมี 3 ประเภท คือ บริการ
 ห้องสมุด บริการผลิตโสตทัศนวัสดุ และบริการใช้อุปกรณ์ ส่วนขอบเขตและหน้าที่ของศูนย์

บริการสื่อการศึกษาควรบริการครอบคลุมสื่อความรู้ทุกประเภททั้งที่เป็นวัสดุพิมพ์ และ วัสดุไม่ตีพิมพ์ ตลอดจนการผลิตสื่อวัสดุอื่น ๆ เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน เป็นสถานที่ใหญ่เรียนใดมีโอกาสหาประสบการณ์การเรียนรู้แบบต่าง ๆ และหาประสบการณ์ในการผลิตวัสดุเพื่อประกอบการเรียนการสอน ส่วนในด้านบุคลากรของศูนย์บริการสื่อการศึกษา จะต้องเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทั้งทางห้องสมุดและวิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า เรื่องการจัดตั้งศูนย์บริการสื่อการศึกษาเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ โดยการปรับระบบบริหารงานของห้องสมุดและโสตทัศนศึกษา มีการประชุมปรึกษาหารือ ปรับความเข้าใจ ปรับความตกลงใจ เขาด้วยกัน โดยมีผู้บริหารเป็นผู้ประสานความเข้าใจ และหาความเห็นพ้องร่วมกันระหว่างหัวหน้าบรรณารักษ์และหัวหน้าโสตทัศนศึกษา วิทยาลัยครูก็จะมีศูนย์บริการสื่อการศึกษาที่มีประสิทธิภาพได้ (ทรรศนิยา กัลยาณมิตร และคนอื่น ๆ 2525:บทคัดย่อ)

สำหรับ วราภรณ์ ภูแย้ม ได้วิจัยเรื่องการใช้ทรัพยากรห้องสมุดของคณาจารย์ วิทยาลัยครูยะลาเพื่อการสอน แผนงานวิจัยจะไม่ได้เกี่ยวข้องกับศูนย์วิชาการโดยตรงแต่ได้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะตอนหนึ่งว่า ห้องสมุดควรประสานงานและร่วมมือกับโสตทัศนศึกษา เพื่อไม่ให้งานซ้ำซ้อน และแบ่งหน้าที่กันทำ โดยให้โสตทัศนศึกษาเป็นฝ่ายผลิตสื่อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ตามความต้องการของผู้ใช้ ส่วนห้องสมุดเป็นฝ่ายให้บริการสื่อโสตทัศนวัสดุเหล่านั้น จะทำให้โสตทัศนวัสดุสำหรับบริการมากขึ้น และอาจรวมกันเป็นศูนย์บริการทางวิชาการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการ (วราภรณ์ ภูแย้ม 2524:จ)

ส่วนในระดับโรงเรียนมัธยมศึกษา นั้น ประภาวดี สืบสนธิ ได้เขียนบทความเรื่องห้องสมุดโรงเรียนสมัยใหม่กับการพัฒนาการเรียนการสอนว่า ห้องสมุดโรงเรียนมีบทบาทส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาตามหลักสูตรของโรงเรียน ตลอดจนปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและการค้นคว้าแก่นักเรียน ห้องสมุดจึงเป็นแหล่งรวมวัสดุการศึกษาหลาย ๆ ประเภทเพิ่มขึ้นจากหนังสือ สิ่งพิมพ์ รวมทั้งวัสดุไม่ตีพิมพ์ด้วย จึงเปลี่ยนมาเป็นศูนย์วัสดุการศึกษา (Instructional Materials Center) เป็นการรวมห้องสมุดและโสตทัศนศึกษา เพื่อร่วมมือกันให้บริการและเป็นคนกลางระหว่างความรู้ที่ผลิตขึ้นกับผู้ใช้อย่างช่วยให้อาจารย์เข้าถึง

ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ กัน (ประกาศที่ สืบสนธิ์ 2523:16-25) และ จุฬารัตน์ แพล โดเสนอบทความในทำนองเดียวกันนี้ว่า จากห้องสมุดไปสู่ศูนย์วิทยากร เป็นบทความเชิง รายงานว่าทัศนคติของการใช้ห้องสมุดเริ่มเปลี่ยนไป ห้องสมุดไม่ควรเก็บเฉพาะสิ่งพิมพ์ เท่านั้น แต่ควรมีสื่อทัศนวัสดุอุปกรณ์ด้วย (จุฬารัตน์ แพล 2523:110-115) งานวิจัย ในระดับโรงเรียนมัธยมศึกษา ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์ ได้วิจัยรูปแบบที่ควรจะเป็นของ ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อศึกษารูปแบบที่ควรจะเป็น ตามแนวความคิดของบรรณารักษ์ ผู้บริหาร และผู้มีประสบการณ์ทางวิชาชีพบรรณารักษ์ โดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มเห็นพ้องกันว่า รูปแบบที่ ควรจะเป็นของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือจัดเป็นรูป ศูนย์วิทยากร ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยให้ทุกอย่างอยู่ในที่แห่งเดียวกัน ไม่ ว่าจะเป็นสิ่งพิมพ์ (Printed) วัสดุไม่ตีพิมพ์ (Non-Printed) สื่อทัศนวัสดุอุปกรณ์และ สิ่งที่จะให้ความรู้ในรูปแบบ ส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินงานและบริหารงานควรเป็นไปในรูป ของคณะกรรมการ และรูปแบบของการจัดสถานที่ภายในศูนย์วิทยากรควรจัดเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนบริเวณที่ใช้เสียงมาก ส่วนบริเวณที่ใช้เสียงปานกลาง และส่วนบริเวณที่ต้องการ ความเงียบ (ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์ 2528:บทคัดย่อ)

เพ็ญ ทองแก้ว ได้ศึกษาหาทางสร้างรูปแบบของการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา แบบคอนซอเตียม สำหรับกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในเขตชนบทยากจน สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้ สภาพสื่อการสอนทั่ว ๆ ไป ส่วนมากยังขาดแคลนในทุกกลุ่มประสบการณ์ที่ขาดแคลน มากที่สุด คือ กลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ งานประดิษฐ์และงานช่าง ครูส่วนใหญ่ต้องผลิตสื่อ การสอนเอง และเก็บสื่อการสอนเหล่านี้ไว้ในห้องเรียน มีการบริการยืมสื่อการสอนระหว่าง ชั้น กลุ่มโรงเรียนมีการผลิตสื่อการสอนร่วมกันโดยครูต้องออกเงินสำหรับจัดซื้อ จัดทำเอง มากที่สุด กลุ่มผู้บริหารและครูสอนมีความคิดเห็นและขอเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์สื่อ การศึกษาแบบคอนซอเตียมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเห็นด้วย กับแนวคิดในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาแบบคอนซอเตียมขึ้นในกลุ่มโรงเรียน มีแนวทางที่

เป็นไปได้ โดยกลุ่มโรงเรียนร่วมมือกันและช่วยเหลือกันในการผลิต การเก็บและการบริการ โดยทางวิทยาลัยครูและสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดให้ความช่วยเหลือและให้ความรู้ทางดานวิชาการ ในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา และควรประสานงานให้ความช่วยเหลือในระดับกลุ่มโรงเรียนเพื่อใหช่วยเหลือกันเองมากขึ้น ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาควรให้ความสนใจและสนับสนุนให้ครูในโรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ห่างไกลควรให้ความสนใจและสนับสนุนเป็นพิเศษให้ให้มีสื่อการสอนมากขึ้นด้วยการผลิต การจัดหาเอง การขอจากแหล่งวัสดุใดเปลา ส่วนวิทยาลัยครูควรจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขึ้นเพื่อศึกษาคนควาและพัฒนาสื่อการสอนการใช้สื่อการสอน และเป็นตัวอย่างให้แก่ครู และนักศึกษาครู ใ้มาศึกษา ใ้มีประสบการณ์ในการผลิตและครูรูปแบบ รวมทั้งการให้บริการทางวิชาการแก่โรงเรียนประถมศึกษาด้วยการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการสื่อการสอน มีคณะกรรมการทำงาน กำหนดรูปแบบโครงสร้าง การจัดระบบหมวดหมู่บริการ และการติดตามผลการใช้สื่อการสอน (เทือน ทองแถว 2528:15-19) และในทำนองเดียวกัน การวิจัยหารูปแบบของศูนย์สื่อการศึกษาในระดับเขตการศึกษา ไ้แก่ งานวิจัยของ สมชาย ลีลานิตยกุล ไ้ศึกษาแนวทางการจัดบริการสื่อการสอนในเขตการศึกษา 8 โดยสอบถามผู้บริหาร ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชาต่าง ๆ และครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 8 และศึกษานิเทศก กรมสามัญศึกษา ประจำเขตการศึกษา 8 เชียงใหม่ ผลการศึกษาปรากฏว่า แนวทางในการปรับปรุงสื่อการสอนในเขตการศึกษา 8 ในระดับโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียน และระหว่างกลุ่มโรงเรียนกับกลุ่มโรงเรียน อาจดำเนินการไ้หลาย ๆ ประการ เช่น จัดสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จัดใ้มีการร่วมมือกันผลิตแล้วแลกเปลี่ยนกันใ้ จัดใ้โรงเรียนที่มีความพร้อมช่วยเหลือโรงเรียนที่ยังไม่พร้อม ส่วนรูปแบบที่สามารถดำเนินการไ้ตามสภาพปัจจุบันและสอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการทั้งผู้ให้บริการและผู้ให้บริการนั้น น่าจะเป็นรูปแบบการบริการสื่อการสอนที่เป็นแบบผสมผสาน คือมีการบริการจากเขตการศึกษาไปยังโรงเรียนโดยตรง และผ่านโดยกลุ่ม

โรงเรียน ตลอดจนระดับโรงเรียนและโรงเรียนด้วยกัน รูปแบบนี้มีข้อดีคือ สามารถ
ประสานแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้ รวมทั้งสามารถจัดบริการใดกว้างขวาง ส่วนข้อ
จำกัดคือ จะทำให้การบริหารกลาง และการประสานงานระหว่างกลุ่มโรงเรียนกับ
กลุ่มโรงเรียนจะทำได้ยาก และมีข้อเสนอแนะว่า เขตการศึกษา 8 ควรมีศูนย์สาขาขึ้น
และเพิ่มบุคลากรรับผิดชอบในคานนี้โดยตรง (สมชาย สีดานิตยกุล 2527:107-115)

สมบัติ พักฉิม ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับ
กระบวนการบริหารงานสื่อการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ใน
กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูโสต
ทัศนศึกษา และครูปฏิบัติการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษา เกี่ยวกับกระบวนการบริหาร
งานสื่อการสอนทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากร การ
อำนวยการและสั่งงาน การประสานงาน การรายงานและการจัดงบประมาณ ปรากฏว่า
ผู้บริหารโรงเรียน ครูโสตทัศนศึกษา และครูปฏิบัติการสอนมีความเห็นอยู่ในเกณฑ์การ
ปฏิบัติน้อย เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยเฉลี่ยทั้ง 7 ด้านของกระบวนการบริหารงาน
สื่อการสอน พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้งสามกลุ่มมีค่าเฉลี่ยในเกณฑ์ปฏิบัติ
แต่เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเป็นรายคู่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนกับครูโสตทัศนศึกษา
มีความคิดเห็นต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านการวางแผน การจัด
บุคลากร การอำนวยการและสั่งงาน การรายงาน และการจัดงบประมาณ ส่วนด้านอื่น
ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนผู้บริหารโรงเรียนกับครูปฏิบัติการสอน
มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน และครูโสตทัศนศึกษา
กับครูปฏิบัติการสอนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้าน
การประสานงาน ส่วนในด้านอื่น ๆ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (สมบัติ
พักฉิม 2526:21-24)

ส่วน ไกรลาส สุทธิเกิด ได้ศึกษาวิจัยทัศนะของผู้บริหาร ครูบรรณาธิการ
และครูโสตทัศนศึกษา ที่มีต่อการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครู
 โสตทัศนศึกษาที่มีต่อการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษามีความเป็นไปได้ในระดับปานกลาง และ
 กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
 และเห็นพ้องรวมกันว่า งบประมาณเป็นปัญหาสำคัญในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา ผู้วิจัย
 ได้ขอเสนอแนะไว้ว่า ศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจัดตั้งขึ้นได้โดยรวมงาน
 บริการของห้องสมุดและโสตทัศนศึกษาเข้าด้วยกัน โดยผู้บริหารประสานงานกันอย่างใกล้ชิด
 สนับสนุน และสถานที่อาจแยกกันได้ (ไกรลาส สุทธิเกิด 2530:บทคัดย่อ)

ส่วนการวิจัยที่เกี่ยวกับศูนย์วิชาการโดยทั่วไป คือ การวิจัยของ สุเวช
 ฅ หนองคาย ได้ศึกษาเรื่อง ศูนย์วิชาการในประเทศไทยที่ดำเนินงานโดย 3 หน่วยงาน
 ของกระทรวงศึกษาธิการ คือ กรมสามัญศึกษา กรมวิชาการ และสำนักปลัดกระทรวง
 โดยเน้นไปที่ตัวศูนย์วิชาการโดยตรง ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวได้ดำเนินงานในลักษณะศูนย์
 วิชาการอยู่แล้ว ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การจัดตั้งศูนย์วิชาการของแต่ละหน่วยงานมีความ
 มุ่งหมายในการดำเนินงานต่างกัน แต่นโยบายหลักเหมือนกัน คือ ต้องการปรับปรุงการ
 เรียนการสอนให้ดีขึ้น ส่วนประโยชน์ที่จะได้รับจากศูนย์วิชาการคือ ให้คำปรึกษาเพื่อปรับปรุง
 การเรียนการสอนและแนะนำการใช้การประสานงานด้านข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการศึกษา
 ผลิตวัสดุใหม่ ๆ และสอนวิธีการใช้วัสดุที่พิมพ์ และวัสดุไม่ตีพิมพ์ ศูนย์วิชาการทั้ง 3 หนวย
 งานมุ่งที่จะให้บริการแก่ครูอาจารย์ได้ศึกษาคนควา ทดลองวิธีการสอน เตรียมบทเรียนที่
 จะสอนนักเรียนในนาสนใจและกว้างขวางยิ่งขึ้น (สุเวช ฅ หนองคาย 2516:ง-จ)

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศแล้ว พบว่า ในทาง
 ประเทศนั้น การจัดศูนย์วิชาการโดยการรวมวัสดุสิ่งพิมพ์และโสตทัศนวัสดุไว้ในที่แห่งเดียว
 กันนั้นเกิดผลดีและมีประโยชน์อย่างมากต่อการเรียนการสอน และให้ความสะดวกทั้งผู้ใช
 และผู้ให้บริการ ทำให้ประหยัดทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่
 ขจัดการทำงานซ้ำซ้อน และเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพทางการศึกษาเป็นอย่างมาก
 ส่วนในประเทศนั้นการวิจัยในรูปแบบนี้มีน้อย และในระดับโรงเรียนยังไม่มีกำเนินงาน

ในลักษณะนี้อย่างจริงจัง และพอมองเห็นแนวทางที่จะเป็นตัวอย่างจัดตั้งขึ้นอย่างแท้จริง
 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดตั้งศูนย์วิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด
 กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา ๑ และในความคิดเห็นของผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานสื่อ
 วิทยุ โทรทัศน์ และหัวหน้าสถานศึกษา มีความคิดเห็นอย่างไรในเรื่องการจัดตั้ง
 ศูนย์วิชาการในโรงเรียนขึ้นมา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ดำเนินการตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ประชากร
2. กลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล
5. การจัดการกระทำกับข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้าบรรณารักษ์ และหัวหน้าโสตทัศนศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9 จำนวน 504 คน โดยแยกเป็น ผู้บริหาร 168 คน หัวหน้าบรรณารักษ์ 168 คน และหัวหน้าโสตทัศนศึกษา 168 คน จากโรงเรียน 168 โรงเรียน และแยกตามขนาดของโรงเรียน ดังนี้ (หน่วยศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา 9 2528:13)

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากร จำแนกตามตำแหน่งของครู และขนาดของโรงเรียน

ตำแหน่งของครู	ขนาดของโรงเรียน			รวม (โรงเรียน)
	ขนาดใหญ่	ขนาดกลาง	ขนาดเล็ก	
ผู้บริหาร	27	41	100	168
หัวหน้าบรรณารักษ์	27	41	100	168
หัวหน้าโสตทัศนศึกษา	27	41	100	168
รวม (คน)	81	123	300	504

กลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร หัวหน้าบรรณารักษ์ และหัวหน้าโสตทัศนศึกษา จากโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9 ปีการศึกษา 2528 โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนแต่ละขนาด จำนวนร้อยละ 60 ใต้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 สุ่มโรงเรียนตามขนาดโรงเรียน

1.1 สุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่มาร้อยละ 60 ของจำนวน 27 โรงเรียน

ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 16 โรงเรียน

1.2 สุ่มโรงเรียนขนาดกลางมาร้อยละ 60 ของจำนวน 41 โรงเรียน

ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 24 โรงเรียน

1.3 สุ่มโรงเรียนขนาดเล็กมาร้อยละ 60 ของจำนวน 100 โรงเรียน
ในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 โรงเรียน

ขั้นที่ 2 ในกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร หัวหน้าบรรณารักษ์ และหัวหน้า
ทัศนศึกษาของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นประมาณ 276 คน จาก
92 โรงเรียน

ตาราง 2 แสดงกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตำแหน่งของครู และขนาดของโรงเรียน

ตำแหน่งของครู	ขนาดของโรงเรียน			รวม (โรงเรียน)
	ขนาดใหญ่	ขนาดกลาง	ขนาดเล็ก	
ผู้บริหาร	15	21	56	92
หัวหน้าบรรณารักษ์	15	21	56	92
หัวหน้าทัศนศึกษา	15	21	56	92
รวม (คน)	45	63	168	276

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ โดยศึกษาจากเอกสารและตำรา
และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแบบสอบถามของ สุเวช ฅ หนองคาย (สุเวช ฅ
หนองคาย 2516:209-217) พันทิพา มีแตม (พันทิพา มีแตม 2522:152-153)

และ วารสาร ภูเขม (วารสาร ภูเขม 2524:135-140) สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล
แบบสอบถามที่สร้างขึ้นแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ถามรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามและสภาพทั่วไปของ
ห้องสมุด และไลบรารีศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจ (Check List) โดย
กาเครื่องหมาย ☒ ลงใน ☐ หมายความว่า รวมทั้งสิ้นจำนวน 5 ข้อ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ตอนที่ 1 รายละเอียดทั่วไปและสภาพปัจจุบันของห้องสมุดและไลบรารีศึกษา
ในโรงเรียนของท่าน

โปรดกาเครื่องหมาย ☒ ลงใน ☐ ลงใน ☐ หมายความว่าท่านต้องการ

1. ผู้ตอบเป็น

- ☐ ผู้บริหาร
- ☐ หัวหน้าบรรณารักษ์
- ☐ หัวหน้าไลบรารีศึกษา

2. จำนวนนักเรียนทั้งหมดในโรงเรียนของท่าน

- ☐ ไม่เกิน 499 คน
- ☐ ตั้งแต่ 500-1,499 คน
- ☐ มากกว่า 1,500 คน

ตอนที่ 2 ถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการ ลักษณะแบบ
สอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ใน 4 ด้าน
มีทั้งหมด 22 ข้อ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการในด้านต่าง ๆ
ต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องความคิดเห็นที่ท่านต้องการ ดังนี้

ของหมายเลข 5	หมายถึง	ท่านเห็นควยอยู่ในระดับมากที่สุด
ของหมายเลข 4	หมายถึง	ท่านเห็นควยอยู่ในระดับมาก
ของหมายเลข 3	หมายถึง	ท่านเห็นควยอยู่ในระดับปานกลาง
ของหมายเลข 2	หมายถึง	ท่านเห็นควยอยู่ในระดับน้อย
ของหมายเลข 1	หมายถึง	ท่านเห็นควยอยู่ในระดับน้อยมาก

ข้อ	รายการความคิดเห็นในแต่ละด้าน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	ด้านที่ 1 การดำเนินงานและบริหารงาน โรงเรียนมัธยมศึกษาของท่านในขณะนี้ สามารถจัดเป็นศูนย์วิชาการได้					
2	หนังสือ สิ่งพิมพ์ และสื่อทัศนวัสดุ ต่าง ๆ มีเพียงพอจัดเป็นศูนย์วิชาการได้					
3	หัวหน้าศูนย์วิชาการควรมีความรู้อย่างน้อย ปริญญาตรีทางบรรณารักษศาสตร์					

การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญทางบรรณารักษศาสตร์ และโสตทัศนศึกษา จำนวน 5 ท่าน ดังนี้

1.1 ศาสตราจารย์ ดร.ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์ ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม

1.2 รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิ ภมรสมิต คณบดีคณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม

1.3 รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สุขศรีงาม ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม

1.4 อาจารย์เฑิน ศรีสุข ศึกษาานิเทศงานนวัตกรรมและโสตทัศนศึกษา หน่วยงานนิเทศก กรมสามัญศึกษา

1.5 อาจารย์ศุภลักษณ์ คูหาทอง ศึกษาานิเทศงานวัดผลและประเมินผล หน่วยงานนิเทศก กรมสามัญศึกษา

ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านได้พิจารณาความสมบูรณ์ถูกต้องเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ตลอดจนสำนวนภาษาที่ใช้ เพื่อให้ได้ใจความสมบูรณ์ครอบคลุมยิ่งขึ้น

2. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหาร หัวหน้าบรรณารักษ์ หัวหน้าโสตทัศนศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 4 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 4 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 4 โรงเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 12 โรงเรียน จำนวน 36 คน ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 9 ที่ไม่ได้ถูกคัดเลือกไว้เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. นำแบบสอบถามที่รับคืนกลับมา มาตรวจวิเคราะห์ให้คะแนนแล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เฉพาะตอนที่ 2 ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบแอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach. 1970:161) ซึ่ง

โคคาความเชื่อมั่นเท่ากับ .94

วิธีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจาก ศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 9 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปกับหนังสือของศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 9 ไปถึงกลุ่มตัวอย่าง โดยทางไปรษณีย์ และขอให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งคืนทางไปรษณีย์ ซึ่งผู้วิจัยได้สอดซองปิดผนึกและเจ้าหน้าที่ของส่งกลับแบบไปกับแบบสอบถาม จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปจำนวน 300 ฉบับ และระยะเวลาในการเก็บแบบสอบถามระหว่าง 1 กันยายน พ.ศ.2529-30 พฤศจิกายน พ.ศ.2529 และผู้วิจัยเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองเพิ่มเติมระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ.2529-10 มกราคม พ.ศ.2530 จึงได้แบบสอบถามกลับคืนมาครบทุกฉบับ

การจัดกระทำกับข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาครบทุกฉบับแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้คืนมาทั้งหมด เพื่อคัดเลือกรายฉบับที่สมบูรณ์ไว้วิเคราะห์ ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งหมด 276 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ

92.00

2. แบบสอบถามตอนที่ 1 จำนวน 5 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำมาแจกแจงความถี่ของคำถามแต่ละรายการ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยหาการร้อยละ และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของตาราง

3. แบบสอบถามตอนที่ 2 จำนวน 22 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดย นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนน โดยกำหนดค่าน้ำหนัก หรือคะแนนออกเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของ

ลิเคิร์ท ซึ่งกำหนดค่าคะแนนดังนี้ (Best. 1970:174-179)

ระดับมากที่สุด	ไต่หน้าหนักหรือคะแนนเป็น	5
ระดับมาก	ไต่หน้าหนักหรือคะแนนเป็น	4
ระดับปานกลาง	ไต่หน้าหนักหรือคะแนนเป็น	3
ระดับน้อย	ไต่หน้าหนักหรือคะแนนเป็น	2
ระดับน้อยมาก	ไต่หน้าหนักหรือคะแนนเป็น	1

เมื่อตรวจให้คะแนนเสร็จแล้ว นำมาหาค่าเฉลี่ยของคะแนนและแปล

ความหมายของคะแนนเฉลี่ย โดยถือเกณฑ์ดังนี้ (Best. 1970:161)

4.51-5.00	เท่ากับ	เห็นควมมากที่สุด
3.51-4.50	เท่ากับ	เห็นควมมาก
2.51-3.50	เท่ากับ	เห็นควมปานกลาง
1.51-2.50	เท่ากับ	เห็นควมน้อยที่สุด

4. นำคะแนนจากข้อ 3 ไปใช้วิเคราะห์ทดสอบสมมุติฐาน โดยผู้วิจัยได้ทำการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของศาสตร์ที่ใช้องการวิเคราะห์จริง โดยการทดสอบการกระจายเป็นโค้งปกติของประชากร (Normality) จึงพบว่า ความคิดเห็นในคานที่ 3 การได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่า และคานที่ 4 การให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ มีการกระจายไม่เป็นโค้งปกติ ผู้วิจัยจึงนำคะแนนคานที่ 3 การได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่า และคานที่ 4 การให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ มาแปลงคะแนนโดยใช้สูตร $X = \log X$ (รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก ก) และทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนของประชากร (Homogeneity of Variance) พบว่า มีความเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นทุกคานของความคิดเห็น (รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก ข)

5. นำคะแนนจากข้อ 4 มาวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมุติฐานโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two-way Analysis of Variance) สรุปผลและเสนอผลการวิจัยในรูปความเรียงและตาราง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย

2. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตร (Cronbach. 1970: 161)

$$r = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ r แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
 S_i^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนในแบบสอบถาม
 แต่ละข้อ
 S_t^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนในแบบสอบถาม
 ทั้งหมด
 K แทน จำนวนข้อในแบบสอบถาม

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของค่าสถิติ ได้แก่

3.1 การทดสอบ Normality โดยวิธี The Kolmogorov-Smirnev
 One-Sample Test for Normality ใช้สูตรดังนี้ (Steel and Torries.
 1980:535)

$$D = \sup_y |F_n(Y_i) - F_o(Y_i)|$$

เมื่อ	D	แทน	ค่าความแตกต่างที่มีค่ามากที่สุด
	$F_n(Y_i)$	แทน	ความถี่สะสมของคะแนนกลุ่มตัวอย่างของ ความถี่สะสม
	$F_o(Y_i)$	แทน	ความถี่สะสมของคะแนนสมมติฐาน
	Sup	แทน	ค่าความแตกต่างสมบูรณ์ระหว่าง $F_n(Y_i)$ กับ $F_o(Y_i)$ ซึ่งมีจำนวน Y ค่า

3.2 การทดสอบ Homogeneity of Variance ในชุดของ
Barlett's Test ดังนี้ (Neter and Wasserman. 1974:509-510)

$$B = \frac{2.302585}{C} \left[(N_T - r) \log_{10} \text{MSE} - \sum_{j=1}^r (n_j - 1) \log_{10} S_j^2 \right]$$

$$C = 1 + \frac{1}{3(r-1)} \left[\sum_{j=1}^r \frac{1}{n_j - 1} - \frac{1}{N_T - r} \right]$$

$$\text{MSE} = \frac{1}{n_T - r} \sum_{j=1}^r (n_j - 1) S_j^2$$

เมื่อ	B	แทน	ค่าสถิติที่ได้จากการคำนวณ
	C	แทน	ค่าสถิติตัวแก้
	MSE	แทน	Mean Square Error

r	แทน	จำนวนประชากร
n_T	แทน	จำนวนตัวอย่างทั้งหมด
s_j^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวที่

4. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two-Way Analysis of Variance) จากสูตรดังนี้ (Winer. 1971: 599-600)

$$F = \frac{MS_A}{MS_{error}}$$

$$F = \frac{MS_B}{MS_{error}}$$

$$F = \frac{MS_{AB}}{MS_{error}}$$

เมื่อ	F	แทน	ค่าวิกฤติในการพิจารณาใน F-distribution
	MS_A	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของ A
			ตำแหน่งของครู
	MS_B	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของ B
			ขนาดของโรงเรียน
	MS_{AB}	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของปฏิสัมพันธ์
			ระหว่าง A และ B
	MS_{error}	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของความคลาดเคลื่อน

ถ้าพบว่าจะแนบเฉลี่ยของตัวแปรที่ทดสอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
จะเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ตามวิธีการของ นิวแมน-คิสส์ โดยใช้สูตรดังนี้คือ

$$q_r = \frac{\bar{T}_j - \bar{T}_{j'}}{\sqrt{\frac{MS_{error}}{n}}}$$

เมื่อ q_r	แทน	ค่า q-statistic
$\bar{T}_j$	แทน	ค่าเฉลี่ยของ Treatment ที่มากที่สุด ของคู่ที่เปรียบเทียบ
$\bar{T}_{j'}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของ Treatment ที่น้อยที่สุด ของคู่ที่เปรียบเทียบ
MS_{error}	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของ ความคลาดเคลื่อน
n	แทน	Harmonic Mean ของจำนวนกรณี ในกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการสื่อความหมาย ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

F แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F-distribution

SS แทน ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Square)

MS แทน ค่าคะแนนเฉลี่ยของผลบวกกำลังสอง (Mean Square)

df แทน ชั้นของความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)

ลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของข้อมูล ผู้วิจัยขอเสนอขั้นตอนเรียงตามลำดับดังนี้

1. การศึกษาสภาพทั่วไปของห้องสมุดและหอสมุดศึกษาโดยส่วนรวมของผู้บริหาร หัวหน้าบรรณารักษ์ และหัวหน้าหอสมุดศึกษา สภาพการดำเนินงาน และบริหาร สภาพการให้บริการและสภาพการให้บริการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาการร้อยละ

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการของครูจำแนกตามตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียน ในแต่ละด้านเป็นรายข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และ แปลความหมายออกมาเป็นคะแนนเฉลี่ย โดยถือเกณฑ์ดังนี้ (Best. 1970:161)

4.51-5.00	เท่ากับ	เห็นด้วยมากที่สุด
3.51-4.50	เท่ากับ	เห็นด้วยมาก
2.51-3.50	เท่ากับ	เห็นด้วยปานกลาง
1.51-2.50	เท่ากับ	เห็นด้วยน้อย
1.00-1.50	เท่ากับ	เห็นด้วยน้อยที่สุด

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าบรรณารักษ์และหัวหน้า ไลศทัศนศึกษา เปรียบเทียบเป็นรายด้านในแต่ละด้านตามตำแหน่งของครูและขนาดของ โรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง และเมื่อพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้ Studentized q-Statistics ตามวิธีของนิวแมน-คิลส์ (Newman-Keuls Method)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาสภาพทั่วไปของห้องสมุดและไลศทัศนศึกษาโดยส่วนรวมของผู้บริหาร หัวหน้าบรรณารักษ์ และหัวหน้าไลศทัศนศึกษา สภาพการดำเนินงานและบริหารงาน สภาพ การใช้บุคลากรและสภาพการให้บริการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ผลการวิเคราะห์ ปรากฏตามตาราง 3, 4 และ 5 ตามลำดับ

ตาราง 3 การยดะสภากการดำเป็นงานและบริหารงานของสมุค และโศคทัคคักษา จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ขอ	รายการ	การยดะจำแนกตามโรงเรียน					
		ขนาดใหญ		ขนาดกลาง		ขนาดเล็ก	
		รวมกัน	แยกกัน	รวมกัน	แยกกัน	รวมกัน	แยกกัน
1	มีคณะกรรมการบริหารดำเป็นงาน	8.89	91.11	60.32	39.68	100.00	-
2	มีการวางนโยบายและวางแผนดำเป็นงาน	35.56	64.44	74.60	25.24	100.00	-
3	มีการจัดงบประมาณการเงิน	-	100.00	80.95	19.05	100.00	-
4	มีการจัดซื้อหนังสือพิมพ์และโศคทัคคักษา	-	100.00	38.10	61.90	85.71	24.29
5	ใช้สถานที่และเกรืองอำนวยความสะดวก	82.22	17.78	88.89	11.11	100.00	-

จากตาราง ๖ แสดงว่า โรงเรียนขนาดเล็กทุกโรงเรียนมีการดำเนินงานและบริหารงานห้องสมุด และโสตทัศนศึกษาาร่วมกันเกือบทุกข้อ ยกเว้นการจัดซื้อหนังสือ สิ่งพิมพ์ และโสตทัศนวัสดุที่โรงเรียนส่วนใหญ่มีการดำเนินงานและบริหารงานร่วมกัน และโรงเรียนส่วนน้อยมีการแยกกัน

ส่วนโรงเรียนขนาดกลาง ส่วนใหญ่มีการดำเนินงานและบริหารงานห้องสมุดและโสตทัศนศึกษาาร่วมกันเกือบทุกข้อ ยกเว้นการจัดซื้อหนังสือ สิ่งพิมพ์ และโสตทัศนวัสดุที่โรงเรียนส่วนใหญ่มีการแยกกัน และโรงเรียนส่วนน้อยดำเนินงานร่วมกัน

สำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่ทุกโรงเรียนมีการดำเนินงานและบริหารงานของห้องสมุดและโสตทัศนศึกษาแยกกัน ในด้านการจัดงบประมาณการเงิน และการจัดซื้อหนังสือ สิ่งพิมพ์ และโสตทัศนวัสดุ และโรงเรียนส่วนมากดำเนินงานและบริหารงานแยกกัน ในด้านคณะกรรมการบริหารดำเนินงาน การวางนโยบายและการวางแผนดำเนินงาน มีส่วนน้อยที่ดำเนินงานร่วมกัน แต่โรงเรียนส่วนมากดำเนินงานแยกกัน ในด้านการใช้สถานที่และเครื่องอำนวยความสะดวก

ตาราง 4 การยอละค่าการใ้บุคลากรของของของ และโ้ดทัศน์คักษา จ้าแนกตามขนาดของโรงเรียน

ข้อ	รายการ	การยอละจ้าแนกตามโรงเรียน					
		ขนาดใหญ่		ขนาดกลาง		ขนาดเล็ก	
		รวมกัน	แยกกัน	รวมกัน	แยกกัน	รวมกัน	แยกกัน
1	นักเรียนชวยงาน	-	100.00	38.10	61.90	82.14	17.86
2	นักการการโรง	42.22	57.78	88.88	11.11	100.00	-
3	เจ้าหน้าที่ใหม่การรับ-ส่ง	-	100.00	-	100.00	73.21	26.79
4	เจ้าหน้าที่จัดหมู่และทำบัตรรายการ	-	100.00	-	100.00	-	100.00
5	เจ้าหน้าที่พิมพ์คดและโรเนียว	60.00	40.00	92.06	7.04	100.00	-

จากตาราง 4 แสดงว่า โรงเรียนขนาดเล็กทุกโรงเรียนมีการใช้บุคลากรของ
ห้องสมุด และโสตทัศนศึกษาาร่วมกัน ได้แก่ นักการภารโรง และเจ้าหน้าที่พิมพ์ดีดและโรเนียว
แต่ใช้แยกกัน ได้แก่ เจ้าหน้าที่จัดหมู่และทำบัตรรายการ และโรงเรียนส่วนมากใช้นักเรียน
ช่วยงาน และเจ้าหน้าที่ให้บริการยืม-รับ-ส่งาร่วมกัน แต่โรงเรียนส่วนน้อยใช้บุคลากร
ดังกล่าวแยกกัน

โรงเรียนขนาดกลางทุกโรงเรียนมีการใช้บุคลากรห้องสมุด และโสตทัศนศึกษา
แยกกัน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ให้บริการยืม-รับ-ส่ง และเจ้าหน้าที่จัดหมู่และทำบัตรรายการ
แต่โรงเรียนส่วนมากใช้เจ้าหน้าที่พิมพ์ดีดและโรเนียว นักการภารโรง และนักเรียน
ช่วยงานาร่วมกัน และโรงเรียนส่วนน้อยใช้บุคลากรดังกล่าวแยกกัน

โรงเรียนขนาดใหญ่ทุกโรงเรียน มีการใช้บุคลากรห้องสมุด และโสตทัศนศึกษา
แยกกัน ได้แก่ นักเรียนช่วยงาน เจ้าหน้าที่ให้บริการยืม-รับ-ส่ง และเจ้าหน้าที่จัดหมู่
และทำบัตรรายการ โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนน้อยใช้แยกกัน คือนักการภารโรง และ
เจ้าหน้าที่พิมพ์ดีดและโรเนียว แต่โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนมากใช้บุคลากรดังกล่าวาร่วมกัน

ตาราง 5 การยดะสภาพการให้บริการใหม่บริการของหอสมุด และโสตทัศนศึกษา จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ข้อ	รายการ	การยดะจำแนกตามโรงเรียน					
		ขนาดใหญ่		ขนาดกลาง		ขนาดเล็ก	
		รวมกัน	แยกกัน	รวมกัน	แยกกัน	รวมกัน	แยกกัน
1	มีการผลิตสื่อช่วยการเรียนรู้การสอน	24.44	75.56	50.79	42.21	100.00	-
2	มีการจัดนิทรรศการส่งเสริมวิชาการ	93.33	6.67	100.00	-	100.00	-
3	มีการฉายภาพยนตร์โดวีดีโอเฟ	86.67	13.33	73.02	26.98	100.00	-
4	จัดปฐมนิเทศแนะนำการให้บริการ	77.78	22.22	90.48	9.52	100.00	-
5	ให้มีจัดหาซ่อมแซมให้คำปรึกษา	37.78	62.22	38.10	61.90	100.00	-

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อการดำเนินงานด้านการจัดการศูนย์วิชาการของครู จำแนกตามตำแหน่งและขนาดของโรงเรียนแยกเป็นรายด้าน

ข้อ	รายการความคิดเห็นเป็นรายด้าน	ตำแหน่งของครู				ขนาดของโรงเรียน		
		บริหาร	บรรณา	โสตทัศนฯ	ใหญ่	กลาง	เล็ก	
1	ด้านที่ 1 การดำเนินงานและบริหารงาน	3.49	3.37	3.50	3.49	3.18	3.66	
2	ด้านที่ 2 การประหยัลดทรัพยากร	3.96	4.03	3.94	3.91	3.80	4.16	
3	ด้านที่ 3 การได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่า	4.40	4.32	4.15	4.28	4.28	4.31	
4	ด้านที่ 4 การให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ	4.33	4.38	4.23	4.29	4.31	4.33	
	ค่ารวมเฉลี่ย	4.04 ¹	4.02 ¹	3.95 ¹	3.99 ¹	3.91 ¹	4.12 ¹	
			4.00 ¹			4.00 ¹		

¹ เห็นด้วยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50)

จากตาราง 6 แสดงว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการของครู โดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยระดับมาก เมื่อจำแนกตามตำแหน่งของครูและขนาดของโรงเรียน พบว่า มีความคิดเห็นต่อทุกด้านรวมกัน และแต่ละด้านอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยระดับมาก

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการของครู จำแนกตามตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียน ในด้านการดำเนินงานและบริหารงานแยกเป็นรายข้อ

ข้อ	ความคิดเห็น	ตำแหน่งของครู				ขนาดของโรงเรียน		
		บริหาร	บรรณา	โสตทัศนฯ	ใหญ่	กลาง	เล็ก	
1	โรงเรียนมีวิทยากรของทางในขณะนั้นสามารถจัดเป็นศูนย์วิชาการได้	3.26	3.23	3.59 ¹	3.62 ¹	2.90		3.55 ¹
2	หนังสือ สิ่งพิมพ์ และโสตทัศนวัสดุต่าง ๆ มีเพียงพอจัดเป็นศูนย์วิชาการได้	3.44	3.31	3.31	3.49	2.89		3.68 ¹
3	หัวหน้าศูนย์วิชาการควรมีความรู้ทางน้อย	3.97 ¹	4.00 ¹	3.83 ¹	3.91 ¹	3.75 ¹		4.11 ¹
4	ปริญญาดำรงบริหารงานวิชาการควรมีความรู้ทางน้อย	3.96 ¹	3.84 ¹	3.72 ¹	3.73 ¹	3.68 ¹		4.10 ¹
5	หัวหน้าศูนย์วิชาการควรมีความรู้ทางน้อย	4.01 ¹	4.00 ¹	3.92 ¹	4.00 ¹	3.79 ¹		4.11 ¹
	ปริญญาดำรงบริหารงานวิชาการควรมีความรู้ทางน้อย							
	ทางโสตทัศนศึกษา							

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อ	รายการความคิดเห็น	ตำแหน่งของครู			ขนาดของโรงเรียน		
		บริหาร	บรรณา	โสตทัศนฯ	ใหญ่	กลาง	เล็ก
6	หัวหน้าศูนย์วิชาการไม่จำเป็นต้องมีความรู้ อย่างน้อยปริญญาตรีทาง บรรณารักษศาสตร์และทางโสตทัศนศึกษา	1.82	1.51	2.07	1.93	1.60	1.86
7	หัวหน้าศูนย์วิชาการควรมีความรู้อย่างน้อย ปริญญาตรีทางบริหาร	3.93 ¹	3.71 ¹	4.05 ¹	3.76 ¹	3.67 ¹	4.26 ¹
	รวมเฉลี่ย	3.49 ²	3.37 ²	3.50 ²	3.49 ²	3.18 ²	3.66 ¹
		3.45 ²			3.45 ²		

¹ เห็นด้วยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50)

² เห็นด้วยในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50)

จากตาราง 7 แสดงว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการในด้านการดำเนินงานและบริหารงานของครู โดยส่วนรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อจำแนกตามตำแหน่งของครู พบว่า ผู้บริหาร หัวหน้าบรรณารักษ์ และหัวหน้าโสตทัศนศึกษา มีความคิดเห็นในด้านการดำเนินงานและบริหารงาน โดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีความคิดเห็นด้วยในระดับมาก อยู่ 4 ข้อ คือ หัวหน้าศูนย์วิชาการควรมีความรู้ อย่างน้อยปริญญาตรีทางบรรณารักษศาสตร์ หัวหน้าศูนย์วิชาการควรมีความรู้ อย่างน้อยปริญญาตรีทางโสตทัศนศึกษา หัวหน้าศูนย์วิชาการควรมีความรู้ อย่างน้อยปริญญาตรีทั้งทางบรรณารักษศาสตร์ และทางโสตทัศนศึกษา และหัวหน้าศูนย์วิชาการควรมีความรู้ อย่างน้อยปริญญาตรีทางบริหาร ยกเว้นหัวหน้าโสตทัศนศึกษา มีความคิดเห็นด้วยในระดับ มากเพิ่มขึ้นอีก 1 ข้อ คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาของท่านในขณะนี้สามารถจัดเป็นศูนย์ วิชาการได้

ส่วนครูในโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลาง มีความคิดเห็นในด้านการดำเนินงานและบริหารงาน โดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ครูในโรงเรียน ขนาดเล็กมีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ครูในโรงเรียนทั้ง 3 ขนาดมีความคิดเห็น ด้วยในระดับมากอยู่ 4 ข้อ คือ โคแก หัวหน้าศูนย์วิชาการควรมีความรู้ อย่างน้อยปริญญาตรี ทางบรรณารักษศาสตร์ หัวหน้าศูนย์วิชาการควรมีความรู้ อย่างน้อยปริญญาตรีทาง โสตทัศนศึกษา หัวหน้าศูนย์วิชาการควรมีความรู้ อย่างน้อย ปริญญาตรีทั้งทาง บรรณารักษศาสตร์ และทางโสตทัศนศึกษา และหัวหน้าศูนย์วิชาการควรมีความรู้ อย่างน้อย ปริญญาตรีทางบริหาร ยกเว้นครูในโรงเรียนขนาดใหญ่มีความคิดเห็นด้วยในระดับมาก เพิ่มขึ้นอีก 1 ข้อ คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาของท่านในขณะนี้สามารถจัดเป็นศูนย์วิชาการ ได้ แต่ครูในโรงเรียนเล็กมีความคิดเห็นด้วยในระดับเพิ่มขึ้นอีก 2 ข้อ คือ โรงเรียน มัธยมศึกษาของท่านในขณะนี้สามารถจัดเป็นศูนย์วิชาการ และหนังสือ สิ่งพิมพ์ และ โสตทัศนวัสดุต่าง ๆ มีเพียงพอจัดเป็นศูนย์วิชาการได้

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการของครูเจ้าแม่ตามตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียนโดยตาม
การประหยัศทรัพยากร แยกเป็นรายขอ

ข้อ	รายการความคิดเห็น	ตำแหน่งของครู				ขนาดของโรงเรียน		
		บริหาร	บรรณา	โสตทัศนฯ	ใหญ่	กลาง	เล็ก	
1	จัดการทำงานซ้ำซ้อน	4.07	4.02	3.95	3.98	3.92	4.14	
2	ประหยัศบุคคลากรและกำลังงาน	3.97	4.06	3.99	3.91	4.00	4.10	
3	ประหยัศงบประมาณในการจัดซื้อ	4.05	4.13	3.95	3.93	4.01	4.18	
4	ไม่ตองก่อสร้างอาคารสถานที่ใหม่	3.79	4.01	3.98	3.91	3.68	4.20	
5	ประหยัศสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ	3.93	3.93	3.81	3.82	3.81	4.17	
	การรวมเฉลี่ย	3.96 ¹	4.03 ¹	3.94 ¹	3.91 ¹	3.88 ¹	4.16 ¹	
		3.98 ¹				3.98 ¹		

¹ เห็นด้วยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50)

จากตาราง 8 แสดงว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการของครู โดยส่วนรวม จำแนกตามตำแหน่งของครู และขนาดของโรงเรียน ในด้านการประหยัด ทรัพยากร โดยส่วนรวมและแยกเป็นรายขอ อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยระดับมาก

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการของครูประจำแผนกตามตำแหน่งและขนาดของโรงเรียนในด้าน
การได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่า แยกเป็นรายขอ

ขอ	รายการการความคิดเห็น	ตำแหน่งของครู				ขนาดของโรงเรียน		
		บริหาร	บรรณา	โสตทัศนฯ	ใหญ่	กลาง	เล็ก	
1	ครูและนักเรียนได้รับความสะดวกเพราะสามารถใช้บริการได้ทุกประเภทได้จากที่แห่งเดียวกัน โดยเฉพาะจากควา	4.48	4.34	4.40	4.29	4.28	4.30	
2	ครูและนักเรียนสามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างอิสระเป็นกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่สนองความแตกต่างของแต่ละบุคคล	4.20	4.29	4.00	4.05	4.21	4.22	
3	ครูและนักเรียนทราบข่าวสารใหม่ ๆ ทันสมัย เพราะศูนย์จัดทำบรรณานุกรม ครรชนี และสาระสังเขปของสื่อทุกประเภท	4.29	4.24	3.97	4.13	4.17	4.20	

ตาราง 9 (ต่อ)

ข้อ	รายการความคิดเห็น	ตำแหน่งของครู				ขนาดของโรงเรียน		
		บริหาร	บรรณา	โสตทัศนฯ	ใหญ่	กลาง	เล็ก	
4	ศูนย์วิชาการเป็นสถานที่เก็บรวบรวม ส่งเสริมเผยแพร่วัฒนธรรมประเพณี ในพื้นที่	4.54 ²	4.50	4.41	4.54 ²	4.46	4.46	
5	การเรียนการสอนมีคุณภาพยิ่งขึ้นเพราะ มีแหล่งคนความรู้ที่สมบูรณ์และทันสมัย	4.50	4.22	4.31	4.38	4.29	4.37	
	ค่ารวมเฉลี่ย	4.40 ¹	4.32 ¹	4.15 ¹	4.28 ¹	4.28 ¹	4.31 ¹	
			4.29 ¹			4.29 ¹		

- 1 เห็นด้วยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50)
2 เห็นด้วยในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00)

จากตาราง 9 แสดงว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการของครู ในด้านการได้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า โดยส่วนรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามตำแหน่งของครู ในด้านนี้ พบว่าโดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายข้อ พบว่าผู้บริหาร หัวหน้าบรรณารักษ์ และหัวหน้าโสตทัศนศึกษา มีความคิดเห็นในด้านนี้ อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยระดับมาก ยกเว้นผู้บริหาร มีความคิดเห็นด้วยอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยในระดับมากที่สุดอยู่ 1 ข้อ คือศูนย์วิชาการเป็นสถานที่เก็บรวบรวมส่งเสริม เผยแพร่วัฒนธรรมประเพณีที่มีในท้องถิ่น

ส่วนครูในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการ ในด้านการได้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า โดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายข้อพบว่า ครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีความคิดเห็นด้วยอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยระดับมาก ยกเว้นครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นในด้านนี้อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยระดับมากที่สุดอยู่ 1 ข้อ คือศูนย์วิชาการเป็นสถานที่เก็บรวบรวมส่งเสริม เผยแพร่วัฒนธรรมประเพณีที่มีในท้องถิ่น

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยความบกพร่องที่เห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการของครูชำนาญการตามตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน ในด้านการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพแยกเป็นรายขอ

ข้อ	รายการความบกพร่องที่เห็น	ตำแหน่งของครู				ขนาดของโรงเรียน		
		บริหาร	บรรณฯ	โสตทัศนฯ	ใหญ่	กลาง	เล็ก	
1	อำนวยความสะดวกรวดเร็วในการใหม่ รับ-ส่งและติดต่อประสานงานการย ระหว่างศูนย์วิชาการอื่น ๆ	4.28	4.30	4.22	4.20	4.24	4.36	
2	จัดหาจัดเก็บรวบรวมสื่อวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือสิ่งพิมพ์ใหม่คุณภาพเหมาะสม กับความตองการของครูและนักเรียน รวมวางแผนการสอนแนะนำให้คำปรึกษา	4.26	4.43	4.19	4.33	4.23	4.32	
3	จัดปฐมนิเทศการใช้สื่อโสตทัศนวัสดุ อุปกรณ์สิ่งพิมพ์กับครูและนักเรียน	4.39	4.48	4.22	4.34	4.43	4.33	

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อ	รายการความคิดเห็น	ตำแหน่งของครู				ขนาดของโรงเรียน		
		บริหาร	บรรณา	โสตทัศนศึกษา	ใหญ่	กลาง	เล็ก	
4	เครื่องมื่อโสตทัศนศึกษาประกอบการสอน ปรับปรุงและซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพดี ใหม่พร้อมที่จะให้บริการได้ทันที	4.34	4.41	4.42	4.34	4.29	4.36	
5	ผลต่อการสอนโสตทัศนศึกษาประกอบการ บทเรียนสำเร็จรูปชุดการสอนตาม ความต้องการของครูและนักเรียน	4.36	4.29	4.28	4.22	4.35	4.35	
	ค่ารวมเฉลี่ย	4.33 ¹	4.38 ¹	4.23 ¹	4.29 ¹	4.31 ¹	4.33 ¹	
			4.29 ¹			4.31 ¹		

¹ เห็นด้วยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50)

จากตาราง 10 แสดงว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการของครู โดยส่วนรวม อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก เมื่อจำแนกตามตำแหน่งของครูและขนาดของโรงเรียน ในด้านการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยส่วนรวม และแยกเป็นรายขอ พบว่าเห็นด้วย ระดับมาก

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาจำแนกตามตำแหน่งของครู และขนาดของโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏตามตาราง 11 12 13 14 และ 15 ตามลำดับ

ตาราง 11 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการ ในด้านการ
ดำเนินงานและบริหารงาน จำแนกตามตำแหน่งของครูและขนาดของโรงเรียน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ขนาดของโรงเรียน	2	270.9310	135.4655	11.7013 *
ตำแหน่งของครู	2	27.8295	13.9147	1.2019
ปฏิสัมพันธ์	4	130.0116	32.5029	2.8075 *
ความคลาดเคลื่อน	267	3,091.0249	11.5768	
รวม	275	3,647.4346		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F_{2, 267} = 3.00$)

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F_{4, 267} = 2.37$)

จากตาราง 11 แสดงว่า ครูที่สอนในโรงเรียนขนาดที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการ ในด้านการดำเนินงานและบริหารงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างตำแหน่งของครูและขนาดของโรงเรียน ต่อความคิดเห็นของครูในด้านดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ครูที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นในด้านนี้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการวิเคราะห์ในตาราง 11 พบว่า มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างตำแหน่งของครูและขนาดของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความแตกต่างกันระหว่างความคิดเห็นของครูที่สอนในโรงเรียนขนาดที่ต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้วิจัยใช้ Studentized q-Statistics ตามวิธีการของ นิวแมน-คิลส์ (Newman-Keuls) เพื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ผลการทดสอบปรากฏตาม ตาราง 12 และ 13

ตาราง 12 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นของครูในโรงเรียนขนาดต่างกัน ในด้านการดำเนินงานและบริหารงาน

ขนาดของโรงเรียน	ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่	ขนาดเล็ก
	ค่าเฉลี่ย	22.26	24.43	25.62
ขนาดกลาง	22.26	-	2.17*	3.36*
ขนาดใหญ่	24.43		-	1.57
ขนาดเล็ก				-
		r	2	3
		q .95 (r, 267)	2.77	3.31
		q .95 (r, 267)	1.44	1.36
		$\sqrt{\frac{MS_{error}}{n}}$		

จากตาราง 12 แสดงว่าครูที่สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก มีความคิดเห็นด้วย ในด้านการดำเนินงานและบริหารงานมากกว่าครูในโรงเรียนขนาดกลาง และครูใน โรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นด้วยในด้านนี้มากกว่าครูในโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

ตาราง 13 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของปฏิสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งของครูและขนาดของโรงเรียนต่อการจัดตั้งศูนย์วิชาการในด้านการดำเนินงานและบริหารงาน

ปฏิสัมพันธ์	บริหารงาน กลาง	โสตทัศนศึกษา กลาง	บรรณ กลาง	โสตทัศนศึกษาใหญ่	บรรณาเล็ก	บรรณาใหญ่	บริหารเล็ก	บริหารใหญ่	โสตทัศนศึกษาเล็ก
$\bar{X}$	21.70	22.33	22.82	23.45	23.52	24.08	25.69	25.83	27.65
บริหารกลาง	-	0.63	1.12	1.75	1.82	2.38	3.99*	4.13*	5.95*
โสตทัศนศึกษากลาง	-	-	0.49	1.12	1.19	1.75	3.36*	3.50*	5.32*
บรรณกลาง	-	-	-	0.63	0.70	1.26	2.87*	3.01*	4.83*
โสตทัศนศึกษาใหญ่	-	-	-	-	0.07	0.63	2.24	2.38	4.20*
บรรณาเล็ก	-	-	-	-	-	0.56	2.17	2.31	4.13*
บรรณาใหญ่	-	-	-	-	-	-	1.61	1.75	3.57*
บริหารเล็ก	-	-	-	-	-	-	-	0.14	1.96
บริหารใหญ่	-	-	-	-	-	-	-	-	1.82
โสตทัศนศึกษาเล็ก	-	-	-	-	-	-	-	-	-

r	2	3	4	5	6	7	8	9
$q_{.95}(r, \infty)$	2.77	3.31	3.63	3.86	4.03	4.17	4.29	4.39
$q_{.95}(r, \infty)$	1.89	2.25	2.47	2.63	2.74	2.84	2.92	2.99

$\frac{MS_{\text{error}}}{n}$

จากตาราง 13 แสดงว่า ครูโสตทัศนศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ และผู้บริหารในโรงเรียนขนาดเล็ก มีความคิดเห็นด้วยในด้านการดำเนินงานและบริหารงานมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ทั้งสามกลุ่มมีความคิดเห็นด้วยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 14 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการ ในด้านการประหยัดทรัพยากร จำแนกตามตำแหน่งของครูและขนาดของโรงเรียน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ขนาดของโรงเรียน	2	90.9744	45.4872	3.4764 *
ตำแหน่งของครู	2	.7952	.3796	.0303
ปฏิสัมพันธ์	4	26.2561	6.5640	.5016
ความคลาดเคลื่อน	267	3,493.5463	13.0844	
รวม	275	3,664.3876		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($.05 F_{2, 267} = 3.00$)

ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($.05 F_{4, 267} = 2.37$)

จากตาราง 14 แสดงว่า ครูที่สอนในโรงเรียนขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการในด้านการประหยัดทรัพยากรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นในด้านการประหยัดทรัพยากรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและไม่มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างตำแหน่งของครูและขนาดของโรงเรียนต่อความคิดเห็นในด้านนี้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีทดสอบเป็นรายคู่ของนิวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls) เพื่อ
 ตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ของความคิดเห็นของครูในโรงเรียนขนาดต่างกัน ซึ่ง
 ผลปรากฏตามตาราง 15

ตาราง 15 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นของครูในโรงเรียนขนาด
 ต่างกันในด้านการประหยัคทรัพยากร

ขนาดของโรงเรียน				
	ค่าเฉลี่ย	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดเล็ก
		19.40	19.55	20.80
ขนาดกลาง	19.40	-	0.15	1.40*
ขนาดใหญ่	19.55		-	1.25*
ขนาดเล็ก	20.80			-
		r	2	2
		q.95 (r,267)	2.77	3.31
		q.95 (r,267)	1.21	1.36
		$\frac{MS_{error}}{n}$		

จากตาราง 15 แสดงว่า ครูที่สอนในโรงเรียนขนาดเล็กมีความคิดเห็นในด้านการ
 ประหยัคทรัพยากรมากกว่าครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ และครูในโรงเรียนขนาดกลาง
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ และครูในโรงเรียน
 ขนาดกลางมีความคิดเห็นในด้านนี้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 16 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการในด้านการได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่า จำแนกตามตำแหน่งของครูและขนาดของโรงเรียน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ขนาดของโรงเรียน	2	.0007	.0003	.0797
ตำแหน่งของครู	2	.0276	.0138	3.0576*
ปฏิสัมพันธ์	4	.0285	.0071	1.5809
ความคลาดเคลื่อน	267	1.2061	.0045	
รวม	275	1.2762		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F_{2, 267} = 3.00$)

ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F_{4, 267} = 2.37$)

จากตาราง 16 แสดงว่า ครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการในด้านการได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ครูที่สอนในโรงเรียนขนาดต่างกันมีความคิดเห็นในด้านนี้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และไม่มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างตำแหน่งของครูและขนาดของโรงเรียนต่อความคิดเห็นในด้านนี้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีทดสอบเป็นรายคู่ของ นิวแมน-คิสส์ เพื่อตรวจหาความแตกต่างเป็นรายคู่ของความคิดเห็นของครูที่มีตำแหน่งต่างกัน ซึ่งปรากฏตามตาราง 17

ตาราง 17 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของ ตำแหน่งของครู ที่ต่อการจัดตั้งศูนย์วิชาการ
ในด้านการได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่า

ตำแหน่งของครู		หัวหน้า โสตทัศนศึกษา	หัวหน้า บรรณารักษ์	ผู้บริหาร
	ค่าเฉลี่ย	1.3181	1.3345	1.3424
หัวหน้าโสตทัศนศึกษา	1.3181	-	.0164*	.0243*
หัวหน้าบรรณารักษ์	1.3345		-	.0079*
ผู้บริหาร	1.3424			-

	r	2	3
	q .95 (r ,267)	0.4425	0.5198
$\sqrt{\frac{MS_{error}}{n}}$	q .95 (r ,267)	0.0031	0.0036

จากตาราง 17 แสดงว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นในด้านการได้รับประโยชน์
อย่างคุ้มค่ามากกว่า หัวหน้าบรรณารักษ์ และหัวหน้าโสตทัศนศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .05 และหัวหน้าบรรณารักษ์มีความคิดเห็นในด้านนี้มากกว่าหัวหน้าโสตทัศน
ศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 18 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการในด้านการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ จำแนกตามตำแหน่งของครูและขนาดของโรงเรียน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ขนาดของโรงเรียน	2	.0027	.0003	.2987
ตำแหน่งของครู	2	.0088	.0044	.9577
ปฏิสัมพันธ์	4	.0225	.0056	1.2157
ความคลาดเคลื่อน	267	1.2361	.0046	
รวม	275	1.2718		

ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($.05 F_{2, 267} = 3.00$)

ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($.05 F_{4, 267} = 2.37$)

จากตาราง 18 แสดงว่า ครูที่มีตำแหน่งต่างกันและครูที่สอนในโรงเรียนขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการ ในด้านการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และไม่มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างตำแหน่งของครูและขนาดของโรงเรียนต่อความคิดเห็นในค่านี้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อการจัดตั้งศูนย์วิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของห้องสมุดและโสตทัศนศึกษาที่เป็นอยู่ใน
ปัจจุบันของโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีขนาดแตกต่างกัน สังกัดกรมสามัญศึกษา
เขตการศึกษา 9

2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูโดยส่วนรวม และจำแนกตามตำแหน่งและ
ขนาดของโรงเรียน เกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรม
สามัญศึกษา เขตการศึกษา 9 เป็นรายด้าน

3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีความแตกต่างกันในด้านตำแหน่ง
และขนาดของโรงเรียน เกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด
กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9 ในด้านการดำเนินงานและบริหารงาน การประหยัด
ทรัพยากร การได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่า และการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ

สมมุติฐานในการค้นคว้า

ครูที่มีความแตกต่างกันในด้านตำแหน่งและขนาดของโรงเรียนมีความคิดเห็น
เกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการแตกต่างกันในด้าน การดำเนินงานและบริหารงาน การ
ประหยัดทรัพยากร การได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่า และการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าบรรณารักษ์ และหัวหน้าโสตทัศนศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9 ปีการศึกษา 2528 จำนวน 276 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นจากประชากรทั้งหมด 504 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเพื่อการจัดตั้งศูนย์วิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9 โดยศึกษาจากเอกสาร ตำราและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งได้รับคำแนะนำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านบรรณารักษศาสตร์และงานโสตทัศนศึกษา จำนวน 5 ท่าน แบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วมีจำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม และสภาพทั่วไปของห้องสมุดและโสตทัศนศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจ โดยกาเครื่องหมายลงในช่องว่างหน้าข้อความ รวมทั้งสิ้นจำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 ถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับมี 4 ด้าน รวมทั้งสิ้นจำนวน 22 ข้อ และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .94

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีหนังสือขอความร่วมมือจากสำนักงานศึกษาธิการเขตการศึกษา 9 ไปยังโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง และเดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และ

นำข้อมูลทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้อง ตรวจสอบให้คะแนน และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่วิทยาลัยครูมหาสารคาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย
2. ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง ในการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการเป็นรายด้านของครูที่มีตำแหน่งแตกต่างกันและขนาดของโรงเรียนแตกต่างกัน

สรุปผลการศึกษา

1. การศึกษาสภาพการดำเนินงานของห้องสมุดและโสตทัศนศึกษา พบว่า
 - 1.1 ในโรงเรียนมัธยมขนาดเล็ก เกือบทุกโรงเรียนหรือส่วนมากมีสภาพการดำเนินงานและบริหารงานของห้องสมุดและโสตทัศนศึกษา สภาพการให้บริการของห้องสมุดและโสตทัศนศึกษา และสภาพการใช้บุคลากรของห้องสมุดและโสตทัศนศึกษา รวมกัน ยกเว้นเฉพาะการใช้เจ้าหน้าที่จัดหมู่และทำบัตรรายการเท่านั้นที่ห้องสมุดและโสตทัศนศึกษาแยกจากกัน
 - 1.2 ในโรงเรียนขนาดกลางส่วนมากมีสภาพการดำเนินงานและบริหารงานห้องสมุดและโสตทัศนศึกษารวมกัน ยกเว้นมีการจัดซื้อหนังสือ สิ่งตีพิมพ์และโสตทัศนวัสดุ ซึ่งแยกจากกัน มีสภาพการใช้บุคลากรของห้องสมุดและโสตทัศนศึกษาแยกกัน ยกเว้นการใช้นักการภารโรงและเจ้าหน้าที่พิมพ์คัดและโรเนียวร่วมกัน และมีสภาพการให้บริการของห้องสมุดและโสตทัศนศึกษารวมกัน ยกเว้นมีการให้ยืมจัดหาซ่อมแซมให้คำปรึกษาแยกจากกัน
 - 1.3 ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนมากมีสภาพการดำเนินงานและบริหารงานของห้องสมุดและโสตทัศนศึกษาแยกกัน ยกเว้นมีการใช้สถานที่และเครื่องอำนวยความสะดวก

สะดวกร่วมกันและมีสภาพการให้บริการของห้องสมุดและโสตทัศนศึกษาแยกกัน ยกเว้น มีการใช้เจ้าหน้าที่พิมพ์ดีดและโรเนียวร่วมกัน และมีสภาพการให้บริการของห้องสมุดและโสตทัศนศึกษาาร่วมกัน ยกเว้นมีการผลิตสื่อช่วยการเรียนการสอน และการให้ยืมจัดหาซ่อมแซมให้คำปรึกษาแยกจากกัน

2. การศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ครูโดยส่วนรวม ครูที่สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก และผู้บริหาร หัวหน้าบรรณารักษ์ และหัวหน้าโสตทัศนศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาาร่วมทุกด้าน และในแต่ละด้าน 4 ด้าน อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยในระดับมาก

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการ พบว่า

3.1 ครูในโรงเรียนขนาดเล็กมีความคิดเห็นด้วยในด้านการดำเนินงาน และบริหารงานมากกว่าครูในโรงเรียนขนาดใหญ่และครูในโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูในโรงเรียนขนาดใหญ่มีความคิดเห็นด้วยดังกล่าวน้อยกว่าครูในโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูในโรงเรียนขนาดเล็กมีความคิดเห็นด้วยในด้านการประหยัดทรัพยากรมากกว่าครูในโรงเรียนขนาดกลางและครูในโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ครูในโรงเรียนขนาดใหญ่และครูในโรงเรียนขนาดกลางมีความคิดเห็นด้วยในด้านนี้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ครูในโรงเรียนขนาดกลาง และครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นด้วยในด้านการได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่าและด้านการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 ผู้บริหารมีความคิดเห็นด้วยในด้านการให้บริการอย่างคุ้มค่ามากกว่าหัวหน้าโสตทัศนศึกษา และหัวหน้าบรรณารักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหัวหน้าบรรณารักษ์มีความคิดเห็นด้วยในด้านนี้มากกว่าหัวหน้าโสตทัศนศึกษาอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ผู้บริหาร หัวหน้าบรรณารักษ์ และหัวหน้าโสตทัศนศึกษา มีความคิดเห็น ค่อนข้างในการดำเนินงานและบริหารงาน ด้านการประหยัดทรัพยากร และด้านการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.3 มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดของโรงเรียนและตำแหน่งของครูตอการมีความคิดเห็นในการดำเนินงานและบริหารงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารในโรงเรียนขนาดใหญ่ผู้บริหารในโรงเรียนขนาดเล็ก และหัวหน้าโสตทัศนศึกษา ในโรงเรียนขนาดเล็กมีความคิดเห็นด้วยมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ แต่ทั้งสามกลุ่มมีความคิดเห็น ค่อนข้างในค่านนี้ไม่แตกต่างกันแต่ไม่มีปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งสองตอการมีความคิดเห็นในการ ประหยัดทรัพยากร ด้านการได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่า และด้านการให้บริการอย่างมี ประสิทธิภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาสภาพห้องสมุดและโสตทัศนศึกษา ในโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า ส่วนมากมีสภาพการดำเนินงานและบริหารงาน สภาพการให้บริการ และสภาพ การใช้นุ้คกลางร่วมกัน ยกเว้นการใช้เจ้าหน้าที่จัดหมู่และทำบัตรรายการ ทั้งนี้เนื่องมา จาก ในโรงเรียนขนาดเล็กมีทรัพยากรทุกอย่างจำกัดทั้งบุคลากร อาคารสถานที่ งบประมาณ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ จึงจำเป็นต้องดำเนินงานทุก ๆ อย่าง ร่วมกัน ส่วนการใช้เจ้าหน้าที่จัดหมู่และทำบัตรรายการนั้นแทบจะไม่มีเลย เพราะ สาเหตุในโรงเรียนขนาดเล็ก ยังไม่มีห้องสมุดและโสตทัศนศึกษาเป็นสัดส่วน หรือดำเนินการ จึงไม่สามารถดำเนินงานด้านเทคนิคการจัดหมู่และทำบัตรรายการได้

2. จากการศึกษาสภาพห้องสมุดและโสตทัศนศึกษา ในโรงเรียนขนาดกลาง พบว่า มีสภาพการดำเนินงานและบริหารงาน สภาพการให้บริการร่วมกัน เป็นส่วนมาก เพราะโรงเรียนขนาดกลางมีงบประมาณเพียงพอรวมทั้งนุ้กลางด้วย ยกเว้นนักการภารโรง และเจ้าหน้าที่พิมพ์ดีดรวมกันดังที่กล่าวมาแล้ว

3. จากการศึกษาสภาพห้องสมุดและโสตทัศนศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่ พบว่า มีสภาพการดำเนินงานและบริหารงาน สภาพการใช้บุคลากรแยกจากกัน ทั้งนี้เพราะว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนมากมีความพร้อมทั้งบุคลากรและงบประมาณ จึงแบ่งหน่วยงานออกเป็นสัดส่วน การดำเนินงานและบริหารงานจึงแยกจากกัน ส่วนการใช้สถานที่และเครื่องอำนวยความสะดวกร่วมกันเพราะว่าในโรงเรียนขนาดใหญ่มีจำนวนนักเรียนมากเพิ่มขึ้น โรงเรียนถือว่าห้องเรียนมีความจำเป็น จึงมีการใช้ร่วมกัน ส่วนการจัดนิทรรศการทางวิชาการ การฉายภาพยนตร์ สไลด์ และวีดีโอเทป และการจัดปฐมนิเทศนักเรียนแนะนำ การใช้บริการร่วมกันนั้นเพราะว่า การให้บริการดังกล่าวเป็นส่งเสริมงานวิชาการและเป็นการประชาสัมพันธ์โรงเรียนร่วมกันให้ปรากฏ ส่วนการผลิตสื่อเพื่อช่วยการเรียนการสอน การให้ยืม จัดหาและให้คำปรึกษาเรื่องการใช้สื่อนั้นแยกจากกัน อาจเนื่องมาจากว่า สื่อการสอนแต่ละวิชาแตกต่างกัน เทคนิควิธีการผลิต รูปลักษณะของสื่อและการนำไปใช้ การจัดเก็บและราคาอยู่ในสภาพที่แตกต่างกัน จึงต้องแยกกันเพื่อความเหมาะสม

4. จากการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ครูโดยส่วนรวมในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก และผู้บริหาร หัวหน้าบรรณารักษ์ และหัวหน้าโสตทัศนศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการในโรงเรียนมัศึกษารวมกันทุกด้าน และในแต่ละด้านทั้ง 4 ด้านอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยระบับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ พันทิพา มีแตม ปรากฏว่า หัวหน้าห้องสมุดและหัวหน้าแผนกโสตทัศนศึกษา เห็นด้วยกับการมีศูนย์บริการทางวิชาการ (พันทิพา มีแตม 2522:113) และขอเสนอแนะของ วราภรณ์ ภูแย้ม ซึ่งพบว่า อาจารย์ในวิทยาลัยครูต้องการให้มีการจัดตั้งศูนย์บริการทางวิชาการขึ้นในวิทยาลัยครู (วราภรณ์ ภูแย้ม 2524:110) แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ไกรลาส สุธะเกิด ที่พบว่า ผู้บริการ ครูบรรณารักษ์ และครูโสตทัศนศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เห็นด้วยกับการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาในระดับปานกลาง (ไกรลาส สุธะเกิด 2530:115) การที่ผลการศึกษาปรากฏเช่นนี้เนื่องมาจากว่า ทั้งผู้บริหาร หัวหน้าบรรณารักษ์ และหัวหน้าโสตทัศนศึกษา

ส่วนมากได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่องศูนย์วิชาการมาจากการอ่านหนังสือเอกสาร ตำรา บทความ ศึกษาต่อและดูงาน รวมทั้งการฟังอภิปรายเรื่องศูนย์วิชาการมากพอสมควร จึงมองเห็นความสำคัญ และความจำเป็นที่ควรจัดตั้งศูนย์วิชาการขึ้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา เนื่องจากว่า สื่อต่าง ๆ ทั้งหลายที่เป็นทั้งสิ่งพิมพ์และสิ่งไม่ตีพิมพ์ โสตทัศนวัสดุอุปกรณ์ หรือวัสดุไม่ตีพิมพ์ จำเป็นต้องมีการนำมาใช้เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งความเจริญก้าวหน้าทั้งทางเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ จึงมีการนำเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในวงการศึกษามากขึ้น จึงมีผลทำให้ห้องสมุดและโสตทัศนศึกษาในโรงเรียนควรปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงให้เป็นศูนย์วิชาการโดยเร็ว โดยความร่วมมือกันและประสานงานกันของผู้บริหาร หัวหน้าบรรณารักษ์ และหัวหน้าโสตทัศนศึกษา มีความเข้าใจตรงกันเพื่อดำเนินงานและบริหารงานให้ได้รับประโยชน์สูงสุดและมีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยผู้บริหารเห็นควยและให้การสนับสนุน

5. จากการวิจัยพบว่า ครูในโรงเรียนขนาดเล็ก มีความคิดเห็นควยในด้านการจัดตั้งศูนย์วิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาในด้านการดำเนินงานและบริหารงานและด้านการประหยัดทรัพยากรมากกว่าครูในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งสามขนาดมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันในด้านการได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่าและด้านการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้เนื่องมาจาก ในโรงเรียนขนาดเล็กยังไม่มีรูปแบบที่จัดเป็นศูนย์วิชาการ ไม่มีครูโสตทัศนศึกษาและครูบรรณารักษ์ที่ชำนาญงานโดยเฉพาะ ผู้บริหารเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำทั่วไปในการผลิตและการใช้ ส่วนวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ นั้น ครูแต่ละคนเป็นผู้เก็บรักษาและรับผิดชอบเอง จึงทำให้ครูในโรงเรียนขนาดเล็กมีความคิดเห็นควยมากกว่าครูในโรงเรียนขนาดกลางและครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ ดังข้อเสนอแนะของ เปื้อง กุมท ที่ว่าการจัดตั้งศูนย์วิชาการในโรงเรียนขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็กอาจรวมกันได้เลย (เปื้อง กุมท 2528:66) และโรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนมากมีการพัฒนาการจัดตั้งศูนย์วิชาการขึ้นอยู่แล้ว

6. จากการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นควยในการจัดตั้งศูนย์วิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาในด้านการได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่ามากกว่าหัวหน้าโสตทัศนศึกษา และหัวหน้าบรรณารักษ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานในการทดสอบ แต่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สก็อต ที่พบว่า เมื่อจัดเป็นศูนย์วิชาการโดยรวมวัสดุการสอนทุกประเภท พร้อมทั้งมีเจ้าหน้าที่ผลิตและบริการที่ดี ผู้ใช้จะได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่าทุกด้าน เพราะศูนย์วิชาการเป็นแหล่งบริการขอสนเทศและแนะแนวการใช้ (Scott. 1982:447-454) การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้เนื่องมาจาก ผู้บริหารโรงเรียนมองเห็นว่าการให้บริการทางวิชาการมีความสำคัญมากกว่าอื่นใด เพราะมีผลต่อความก้าวหน้าในตำแหน่งและการเลื่อนระดับเพื่อให้ถึงเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียนแต่ละขนาดควย จึงทำให้ผู้บริหารมีความคิดเห็นควยในด้านการได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่ามากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

7. จากการศึกษพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดของโรงเรียนและตำแหน่งของครูต่อความคิดเห็นในด้านการจัดตั้งศูนย์วิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาในด้านการดำเนินงานและบริหารงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานและบริหารงานของศูนย์วิชาการในโรงเรียนมัศึกษามีความเกี่ยวข้องกับขนาดของโรงเรียน และตำแหน่งของครูซึ่งอิทธิพลของตัวแปรทั้งสองมีบทบาทต่อความคิดเห็นของครูมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนขนาดเล็ก และตำแหน่งผู้บริหารและหัวหน้าโสตทัศนศึกษา

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าบรรณารักษ์ และหัวหน้าโสตทัศนศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาทุกขนาด เกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการ พบว่า โดยส่วนรวมเห็นควยอยู่ในระดับมากกว่าควรจัดตั้งศูนย์วิชาการขึ้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีตำแหน่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในแต่ละด้านถึง 3 ด้าน จึงมีข้อเสนอแนะทั่วไป ดังนี้

1. โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ๑ ทุกขนาดสามารถจัดเป็น ศูนย์วิชาการได้ โดยปรับระบบบริหารการให้บริการของห้องสมุดและโสตทัศนศึกษาเข้าด้วยกัน มีหัวหน้าบรรณารักษ์ และหัวหน้าโสตทัศนศึกษาประสานงานร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ประชุมปรึกษาหารือ ปรับความเข้าใจ ปรับความต้องการเข้าด้วยกัน มีผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญที่ประสานความเข้าใจของทั้งสองฝ่ายให้ดำเนินงานร่วมกันเพื่อให้เกิดผลดีต่อการเรียนการสอนของครูและนักเรียน

2. ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญที่ให้การสนับสนุนในการจัดตั้งศูนย์วิชาการขึ้นในโรงเรียน โดยบรรจุไว้ในแผนพัฒนาของโรงเรียน ให้การส่งเสริมสนับสนุนในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้มีการจัดตั้งศูนย์วิชาการที่สมบูรณ์แบบขึ้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา

3. สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา ๑ ควรจัดตั้งศูนย์วิชาการตัวอย่างขึ้นในจังหวัดที่เป็นที่ตั้งเขตการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางดำเนินงาน เป็นตัวอย่าง และให้ความช่วยเหลือ แนะนำแก่โรงเรียนมัธยมศึกษาภายในเขตการศึกษาที่รับผิดชอบ

4. กรมสามัญศึกษา ควรกำหนดนโยบายที่จะช่วยเหลือโรงเรียนมัธยมศึกษาในด้านสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานศูนย์วิชาการได้ เพื่อให้คุณภาพการศึกษาในโรงเรียนทุกขนาดเท่าเทียมกัน และเกิดความเสมอภาคในด้านการศึกษา โดยส่งเสริมงบประมาณเพื่อจัดหาจัดซื้อโสตทัศนวัสดุอุปกรณ์และหนังสือสิ่งตีพิมพ์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ศึกษาความคิดเห็นของครูอาจารย์ และนักเรียนต่อความต้องการในการใช้ศูนย์วิชาการเพื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

2. ศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในโรงเรียนมัธยมศึกษาภายหลังจากที่จัดตั้งเป็นศูนย์วิชาการไปแล้ว

3. ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษาที่จัดเป็นศูนย์วิชาการกับโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ยังไม่จัดเป็นศูนย์วิชาการ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ก่ำจัต มงคลกุล "ความเป็นมาของสถาบันวิทยบริการ" วิทยบริการ 1:1-3

เมษายน 2523

ไกรลาส สุทธิเกิด ทัศนะผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณารักษ์และครูโสตทัศนศึกษา ต่อการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมสามัญศึกษา วิทยานิพนธ์ อ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2530, 178 หน้า
อัครสำเนา

ขุนทอง ภูนิเวศเอน รายงานการประชุมสัมมนาโครงการความร่วมมือระหว่างวิทยาลัยครูกับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ม.ป.ท.
2526, 96 หน้า

จารุวรรณ สินธุโสภณ วิทยานุกรมบรรณารักษศาสตร์ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย
2521, 159 หน้า

จุฑารัตน์ แพลส "จากห้องสมุดไปสู่ศูนย์วิทยาการ" วิทยบริการ 2:110-115
กุมภาพันธ์ 2523

จุฑารัตน์ วาสุวิ การศึกษาห้องปฏิบัติการหลักสูตรในสถาบันฝึกหัดครูในประเทศไทย
วิทยานิพนธ์ อ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2512, 310 หน้า อัครสำเนา

ฉวีดิษฐ์ บุษยะกาญจน์ รายงานผลการวิจัยรูปแบบที่ควรจะเป็นของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาสารคาม ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์
และสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม 2528, 189 หน้า

เฉลิมศักดิ์ ชูปวา การศึกษาสภาพการดำเนินงานวัสดุไม่ตีพิมพ์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ปรินญาณีพันธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2522, 117 หน้า อัครสำเนา

ไชยยศ เรืองสุวรรณ การบริหารสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา วัฒนาพานิช 2526,
244 หน้า

พรรคनिया กัลยาณมิตร และคนอื่น ๆ รายงานผลการวิจัยแบบจำลองศูนย์บริการสื่อการ
ศึกษาของสถาบันฝึกหัดครู คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2525, 96 หน้า
อัคราเน

เทียน ทองแก้ว "การศึกษาหาทางสร้างรูปแบบของการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาแบบ
คอนซอเทียม สำหรับกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในเขตชนบทยากจน" วิจัยสันเท
5 (57):15-19 มิถุนายน 2528

———— "ศูนย์สื่อการศึกษา" รายงานการประชุมสัมมนาโครงการความร่วมมือ
ระหว่างวิทยาลัยครูกับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
สุรินทร์ วิทยาลัยครูสุรินทร์ 2526, 58 หน้า

ประภาวดี สืบสนธิ์ "ลักษณะห้องสมุดสมัยใหม่" ห้องสมุด 25:25-34 มกราคม-
มีนาคม 2524

———— "ห้องสมุดโรงเรียนสมัยใหม่กับการพัฒนาการเรียนการสอน" บรรณศาสตร์
3:16-25 กรกฎาคม 2523

เป็รื่อง กุมุท "ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างของหน่วยบริการสื่อการสอนในโรงเรียน
มัธยมศึกษา" ใน แนวดำเนินงานพัฒนางานโสตทัศนศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาใน
เขตการศึกษา 5 ราชบุรี หน้า 46 ม.ป.ท. 2528 อัคราเน

พันทิพา มีแตม ความสัมพันธ์ในการดำเนินงานระหว่างห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษา
ในวิทยาลัยครู วิทยานิพนธ์ อ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2522, 155 หน้า
อัคราเน

วรารณ ภูแบม การใช้ทรัพยากรห้องสมุดของคณาจารย์วิทยาลัยครูยะลาเพื่อการสอน
วิทยานิพนธ์ อ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2524, 142 หน้า อัคราเน

ศึกษานิเทศก์, หน่วย เขตการศึกษา 9 ทำเนียบกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา ปีการศึกษา
2528 อุตรธานี หน่วยศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา 9 2528, 29 หน้า อัคราเน

สมชาย ลีลานิตยกุล การศึกษาแนวทางการจัดการสื่อการสอนในเขตการศึกษา 8

ม.ป.ท. 2527, 134 หน้า

สมบัติ พักนิม "ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับกระบวนการบริหารสื่อการสอน

ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร" วิจัยสนเทศ

4(39):21-24 ธันวาคม 2526

สามัญศึกษา, กรม แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2520 นโยบายต่าง ๆ เสนอมาตรฐาน

เกี่ยวกับการจัดการศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 2526, 58 หน้า

อค์สำเนา

สุนันท์ ปัทมาคม "แนวความคิดการจัดตั้งศูนย์วิทยบริการในสถาบันการศึกษา" วิทยบริการ

2(1-2):48-54 กุมภาพันธ์ 2523

สุเวช ณ หนองคาย การศึกษาศูนย์วิชาการในประเทศไทย วิทยานิพนธ์ อ.ม.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2516, 219 หน้า อค์สำเนา

เสรี ทองพันธุ์ บทบาทที่ปฏิบัติจริงและที่คาดหวังของครูบรรณารักษ์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตามทัศนะของครูบรรณารักษ์ ครู และผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตการศึกษา 3

ปริญญาโท กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2526, 206 หน้า

อค์สำเนา

Adams, Charles W. "The School Media Program : A Position Statements," School Media Quarterly. 2:127-143, Winter, 1974.

Adams, Ida Girvin. "Guidelines for Learning Resources Center Developments in Traditionally Black Four-Year State Supported Colleges and Universities," Dissertation Abstracts International. 41:3767-A, March, 1981.

American Library Association and National Education Association. Standard for School Media Programs. Chicago, American Library Association, 1969. 24 p.

Arterbury, Elvis Hugh. "Teacher Utilization of Media Service Provided by the Regional Education Services Centers in Texas," Dissertation Abstracts International. 32:4825-4826-A, March, 1972.

- Bens, Charles. "Library Budgets : Hard Shell for a Soft Services," Ontario Library Review. 65:88-100, June, 1981.
- Best, John W. Research in Education. 2nd ed., Englewood Cliffs, New Jersey, Prentice-Hall, 1970. 399 p.
- Beswick, N.W. "Bookstore or Media Center? : Some American Answers," Education Libraries Bulletin. 35:1-18, Summer, 1969.
- Bucher, Katherine Toth. "Role Expectations Held by Professional School Personel for the Role of the School Library Media Specialist," Dissertation Abstracts International. 37:2467-A November, 1976.
- Burt, Nancy Weaver. "The School Library Media Center in As Era of Change Programs/Services seen as Supportive by Students, Teacher, Principals, and Library Media Specialist," Dissertation Abstracts International. 41:2811-A, January, 1981.
- Campbell, Celest K. "The Effect of Media on the School Library," Illinois Libraries. 55:488, September, 1973.
- Cantor, Phyllis Fine. "Role Expectations for Library Media Services Held by Library Media Specialists, School Administrations and Teachers," Dissertation Abstracts International. 36:7707-A, June, 1976.
- Chandler, Richer Devonshair. "An Investigation of Student Services and Loan Practices of Selected College and University Instructional Media Centers," Dissertation Abstracts International. 34:6672-A-6673-A, April, 1974.
- Chaveelak Boonyakanchana. "The Transition of a Library into an Instructional Media Center for Srinakarinwirot University," Dissertation Abstracts International. 38:12-A, July, 1977.
- Corr, Graham Peter. "Factors that Affect the School Library Media Specialist's Involement in Curriculum Planning and Implemeatation in Small Schools in Oregon," Dissertation Abstracts. 40:2955-A, December, 1979.
- Cronbach, Lee Joseph. Essentials of Psychological Testing. New York, Harper and Brothers, 1972. 752 p.

- Devis, Ruth Ann. The School Library : A Force for Educational Excellence. New York, R.R. Bowker, 1969. 484 p.
- Dewitt, Joseph. "Do Federally Funded Programs Really Work? State View," School Media Quarterly. 1:288-290, Summer, 1973.
- Ferguson, George A. Statistical Analysis in Psychology and Education. 5th ed., New York, McGraw-Hill, 1981. 549 p.
- Fussaro, J.F. "Toward-Library-College Media Center," Junior-College Journal. 4:40-44, April, 1970.
- Gast, Nancy Ellen. "The Role of the High School Library Media Specialist as Perceived by High School Library Media Specialist, Principals, and Teachers in the State of Oregon," Dissertation Abstract International. 45:1588-A, December, 1984.
- Grazier, Margaret Hayes. "A Role for Media Specialists in the Curriculum Development Process," School Media Quarterly. 4:199-204, Spring, 1976.
- Griffin, Edith McClenny. "Library Instructional Support Services in Elementary Schools in the District of Columbia Public School System," Dissertation Abstracts. 41:70-A, July, 1980.
- Hart, Thomas L. "Integrated Shelving of Multimedia Collections," School Media Quarterly. 5:19-30, Fall, 1976.
- Hicks, B. Warren and Alma M. Tillin. Developing Multi-Media Libraries. New York, R.R. Bowker, 1970. 199 p.
- Hill, Michael. "Media Services : A Department in Transition," Illinois Libraries. 55:474-475, September, 1973.
- Kingsbury, Mary E. "The Future of School Media Centers," School Media Quarterly. 4:19-26, Fall, 1975.
- Luskay, Jacie R. "Current Trends in School Library Media Centers," Library Trends. 31:429-449, Winter, 1983.
- McAllister, Jeanne Flayhart. "The Transition of a library into an Instructional Media Center," Dissertation Abstracts International. 35:1682-A, September, 1974.

- Mccauley, Elfrieda. "Budgeting for School Media Services," School Media Quarterly. 4:126-134, Winter, 1976.
- Neter, J. and William Wasserman. Applied Linear Statistical Model : Regression, Analysis of Variance, and Experimental Designs. Illinois, Richard D. Irwin, 1974. 842 p.
- Plixico, Walter Moore. "An Analysis of the Learning Resources Center Concept in the Two-Year Institutions of Selected Southern States," Dissertation Abstracts International. 41:1265-A, October, 1980.
- Pornthip Pimolsindh Vorakitpokathorn. "A Study of Students and Faculty Attitudes toward the Need for Media Resource Centers in Three Selected Unilversitus in Thailand," Dissertation Abstracts International. 41:910-A, September, 1980.
- Qureshi, Naimuddin. "Standards for Libraries," Encyclopedia of Library and Information Science. 28:488-490, 1980.
- Rao, Paladugu V. "A Study of Selected Audiovisual and Library, Administrators' Attitudes toward the Administrative Integration of Print and Non-print Resource Units in University Environments," Dissertation Abstracts International. 47:3221-A, March, 1987.
- Saunders, Helen E. The Modern School Library, It's Administration as a Materials Center. Metuchen, J.J. The Scarecrow Press, 1968. 215 p.
- Scott, L.A. "School Library Resource Center : A Comparison of the Us., Uk. and France in 1980," International Library Resource. 14:447-454, October, 1982.
- Scott, Willodene Alexsander. "A Comparis on of Role Perceptions of the School Library Media Specialist Among Library Media Educators, School Library Media Specialist, Principals and Classroom Teachers," Dissertation Abstracts International. 47:2351-A, January, 1987.
- Simone, Mary Janet. "A Feasibility Study for the Centralized Processing of Print and Non-Print Materials for the Elementary School Libraries in the Allegheny Intermediate Unit," Dissertation Abstracts International. 38:7004-A, June, 1978.

- Sirirata Sungkapichai. The Educational Materials Center in Thailand. Master's Thesis, Ohio State University, 1965. 83 p.
- Smith, George N. "Modern School Media Centers," School Media Quarterly. 3:10-15, Fall, 1974.
- Stahlsehmidt, Agnes D. and Johnson, Carote Schutte. "The Library Media Specialist and the Read. Aloud Programs," School Library Media Quarterly. 12:146-149, Winter, 1984.
- Steel, R.G.D. and James S. Torrie. Principles and Procedures of Statistics : A Biometrical Approach. 2nd ed., Singapore, McGraw-Hill, 1980. 633 p.
- Tallman, Zatha A. "Individualized Learning through Media," School Media Quarterly. 3:274-279, Spring, 1974.
- Taylor, Kenneth I. "Media in the Context of Instruction," School Media Quarterly. 4:225-28;237-41, Spring, 1976.
- Walch, David B. and Brumbaugh, Donald W. "Toward Professionalization in the Media Field," School Media Quarterly. 4 (Fall 1975):27-35.
- Wehmeyer, Lillian. "Library and Media Center Skills," Booklist. 808-14, May, 1972.
- Whitenack, Carolyn I. "The School Media Program : Emerging Multi-Media Services," Library Trends. 19:415, April, 1971.
- Winer, B.J. Statistical Principles in Experimental Design. New York, McGraw-Hill, 1971. 907 p.
- Wood, Johanna S., ed. "Media Programs in the Curriculum Development Process," School Media Quarterly. 4:197-198, Spring, 1976.
- Yarbro, Richard C. "An Investigation of the Audiovisual Programs in the Secondary Public Schools of West Tennessee," Dissertation Abstracts. 31:4398-A, March, 1971.

ภาคผนวก ก

การทดสอบ Normality

ตาราง 19 แสดงผลการทดสอบ Normality ของผู้บริหารและขนาดของโรงเรียน ในตอนที่ 1 การคำนวณและ
 บริหารงาน ในตอนที่ 2 การประหยัศทรัพยากร ในตอนที่ 3 การได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่า และในตอนที่ 4 การให้
 บริการอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวแปรที่ศึกษา	โรงเรียน	ตอนที่	ค่า D	ค่าวิกฤติของ D	ผลการวิเคราะห์
ผู้บริหาร ขนาดใหญ่ ผู้บริหาร ขนาดใหญ่ ผู้บริหาร ขนาดใหญ่ ผู้บริหาร ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่	1	0.1622	(.05 D 15-0.338)	เป็น Normality
	ขนาดใหญ่	2	0.1366	(.05 D 15-0.338)	เป็น Normality
	ขนาดใหญ่	3	0.2023	(.05 D 15-0.338)	เป็น Normality
	ขนาดใหญ่	4	0.1149	(.05 D 15-0.338)	เป็น Normality
ผู้บริหาร ขนาดกลาง ผู้บริหาร ขนาดกลาง ผู้บริหาร ขนาดกลาง ผู้บริหาร ขนาดกลาง	ขนาดกลาง	1	0.1707	(.05 D 21-0.287)	เป็น Normality
	ขนาดกลาง	2	0.1625	(.05 D 21-0.287)	เป็น Normality
	ขนาดกลาง	3	0.2281	(.05 D 21-0.287)	เป็น Normality
	ขนาดกลาง	4	0.2281	(.05 D 21-0.287)	เป็น Normality
ผู้บริหาร ขนาดเล็ก ผู้บริหาร ขนาดเล็ก	ขนาดเล็ก	1	0.1095	(.05 D 56-0.1815)	เป็น Normality
	ขนาดเล็ก	2	0.1171	(.05 D 56-0.1815)	เป็น Normality

ตาราง 19 (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	โรงเรียน	จำนวน คน	ค่า D	ควิกซีของ D	ผลการวิเคราะห์
ผู้บริหาร ผู้บริหาร	ขนาดเล็ก ขนาดเล็ก	3 4	0.2166 0.2217	(.05 D 56-0.1815) (.05 D 56-0.1815)	ไม่เป็น Normality ไม่เป็น Normality

ตาราง 20 แสดงผลการทดสอบ Normality ของหัวหน้าบรรณารักษ์และขนาดของโรงเรียน ในตอนที่ 1 การดำเนินงาน
และบริหารงาน ในตอนที่ 2 การประหยัทรัพยากร ในตอนที่ 3 การได้รับประโยชน์จาก และในตอนที่ 4 การ
ให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวแปรที่ศึกษา	โรงเรียน	ตอนที่	ค่า D	ค่าวิกฤติของ D	ผลการวิเคราะห์
หัวหน้าบรรณารักษ์	ขนาดใหญ่	1	0.1049	(.05 D 15-0.338)	เป็น Normality
หัวหน้าบรรณารักษ์	ขนาดใหญ่	2	0.1478	(.05 D 15-0.338)	เป็น Normality
หัวหน้าบรรณารักษ์	ขนาดใหญ่	3	0.1976	(.05 D 15-0.338)	เป็น Normality
หัวหน้าบรรณารักษ์	ขนาดใหญ่	4	0.2246	(.05 D 15-0.338)	เป็น Normality
หัวหน้าบรรณารักษ์	ขนาดกลาง	1	0.1739	(.05 D 21-0.287)	เป็น Normality
หัวหน้าบรรณารักษ์	ขนาดกลาง	2	0.1311	(.05 D 21-0.287)	เป็น Normality
หัวหน้าบรรณารักษ์	ขนาดกลาง	3	0.2085	(.05 D 21-0.287)	เป็น Normality
หัวหน้าบรรณารักษ์	ขนาดกลาง	4	0.2258	(.05 D 21-0.287)	เป็น Normality
หัวหน้าบรรณารักษ์	ขนาดเล็ก	1	0.1093	(.05 D 56-0.1815)	เป็น Normality
หัวหน้าบรรณารักษ์	ขนาดเล็ก	2	0.1586	(.05 D 56-0.1815)	เป็น Normality
หัวหน้าบรรณารักษ์	ขนาดเล็ก	3	0.1805	(.05 D 56-0.1815)	เป็น Normality
หัวหน้าบรรณารักษ์	ขนาดเล็ก	4	0.2063	(.05 D 56-0.1815)	ไม่เป็น Normality

ตาราง 21 แสดงผลการทดสอบ Normality ของหัวหน้าโสตทัศนศึกษาของโรงเรียนแต่ละขนาด ในตอนที่ 1 การดำเนินงาน
และบริหารงาน ในตอนที่ 2 การประหยัคทรัพยากร ในตอนที่ 3 การได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่า และในตอนที่ 4 การให้
บริการอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวแปรที่ศึกษา	โรงเรียน	ตอนที่	ค่า D	ค่าวิกฤติของ D	ผลการวิเคราะห์
หัวหน้าโสตทัศนศึกษา	ขนาดใหญ่	1	0.1636	(.05 D 15-0.338)	เป็น Normality
หัวหน้าโสตทัศนศึกษา	ขนาดใหญ่	2	0.1192	(.05 D 15-0.338)	เป็น Normality
หัวหน้าโสตทัศนศึกษา	ขนาดใหญ่	3	0.2264	(.05 D 15-0.338)	เป็น Normality
หัวหน้าโสตทัศนศึกษา	ขนาดใหญ่	4	0.2411	(.05 D 15-0.338)	เป็น Normality
หัวหน้าโสตทัศนศึกษา	ขนาดกลาง	1	0.1313	(.05 D 21-0.287)	เป็น Normality
หัวหน้าโสตทัศนศึกษา	ขนาดกลาง	2	0.1865	(.05 D 21-0.287)	เป็น Normality
หัวหน้าโสตทัศนศึกษา	ขนาดกลาง	3	0.1587	(.05 D 21-0.287)	เป็น Normality
หัวหน้าโสตทัศนศึกษา	ขนาดกลาง	4	0.1889	(.05 D 21-0.287)	เป็น Normality
หัวหน้าโสตทัศนศึกษา	ขนาดเล็ก	1	0.1129	(.05 D 56-0.1815)	เป็น Normality
หัวหน้าโสตทัศนศึกษา	ขนาดเล็ก	2	0.1634	(.05 D 56-0.1815)	เป็น Normality
หัวหน้าโสตทัศนศึกษา	ขนาดเล็ก	3	0.1532	(.05 D 56-0.1815)	เป็น Normality
หัวหน้าโสตทัศนศึกษา	ขนาดเล็ก	4	0.1846	(.05 D 56-0.1815)	ไม่เป็น Normality

ภาคผนวก ข

การทดสอบ Homogeneity of Variance

ตาราง 22 แสดงผลการทดสอบ Homogeneity of variance โดยวิธี Bartlette Test ของตัวแปร ตำแหน่งของ
ศูนย์ขนาดของโรงเรียน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์วิชาการ	ค่าสถิติทดสอบ	ค่าวิกฤติของ χ^2	ผลการวิเคราะห์
ด้านที่ 1 การดำเนินงานและบริหารงาน	7.2316	(.05 χ^2 -15.51)	เป็น Homogeneity
ด้านที่ 2 การประหยัคทรัพยากร	7.6235	(.05 χ^2 -15.51)	เป็น Homogeneity
ด้านที่ 3 การได้ร้บประโยชน์อย่างคุ้มค่า	3.7099	(.05 χ^2 -15.51)	เป็น Homogeneity
ด้านที่ 4 การให้บริการมีประสิทธิภาพ	6.5110	(.05 χ^2 -15.51)	เป็น Homogeneity

ภาคผนวก ค

รายชื่อโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง

รายชื่อโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง

1. โรงเรียนขนาดใหญ่

	โรงเรียน	อำเภอ	จังหวัด
1.	อุดรพิทยานุกูล	เมือง	อุดรธานี
2.	ประจักษ์ศิลปาคาร	เมือง	อุดรธานี
3.	กุมภวาปี	กุมภวาปี	อุดรธานี
4.	หนองหานวิทยา	หนองหาน	อุดรธานี
5.	เลยพิทยาคม	เมือง	เลย
6.	ชุมแพศึกษา	ชุมแพ	ขอนแก่น
7.	บ้านไผ่	บ้านไผ่	ขอนแก่น
8.	มัญจาคีรีศึกษา	มัญจาคีรี	ขอนแก่น
9.	น้ำพองศึกษา	น้ำพอง	ขอนแก่น
10.	ร่มเกล้า	เมือง	สกลนคร
11.	สกลนครพัฒนศึกษา	เมือง	สกลนคร
12.	สว่างศึกษา	สว่างแดนดิน	สกลนคร
13.	ชุมพลไพฑูริย์	ไพฑูริย์	หนองคาย
14.	ปทุมเทพวิทยาคาร	เมือง	หนองคาย
15.	บึงกาฬ	บึงกาฬ	หนองคาย

2. โรงเรียนชนาคกลาง

	โรงเรียน	อำเภอ	จังหวัด
1.	โคกสีพิทยาสรรพ์	เมือง	ขอนแก่น
2.	ฝางวิทยายน	บ้านฝาง	ขอนแก่น
3.	สีชมพูศึกษา	สีชมพู	ขอนแก่น
4.	เขาสวนกวางวิทยานุกูล	เขาสวนกวาง	ขอนแก่น
5.	อากาศอำนวยศึกษา	อากาศอำนวย	สกลนคร
6.	มัธยมวานรนิวาส	วานรนิวาส	สกลนคร
7.	มัธยมวาริชภูมิ	วาริชภูมิ	สกลนคร
8.	พังโคนวิทยาคม	พังโคน	สกลนคร
9.	เลยอนุกุลวิทยา	เมือง	เลย
10.	ศรีสงครามวิทยา	วังสะพุง	เลย
11.	เขื่องคาน	เขื่องคาน	เลย
12.	พรเจริญวิทยา	พรเจริญ	หนองคาย
13.	เซกา	เซกา	หนองคาย
14.	โซพิสัยพิทยาคม	โซพิสัย	หนองคาย
15.	ทาบอ	ทาบอ	หนองคาย
16.	พานพร้าว	ศรีเชียงใหม่	หนองคาย
17.	อุดรพิชัยรักษ์พิทยา	เมือง	อุดรธานี
18.	คำแสนวิทยาสรรค์	นากลาง	อุดรธานี
19.	นิคมสงเคราะห์วิทยา	เมือง	อุดรธานี

	โรงเรียน	อำเภอ	จังหวัด
20.	โนนสังวิทยาคาร	โนนสัง	อุดรธานี
21.	บ้านดือพิทยาสรรพ์	บ้านดือ	อุดรธานี

3. โรงเรียนขนาดเล็ก

	โรงเรียน	อำเภอ	จังหวัด
1.	ภูแก้ววิทยา	หนองหาน	อุดรธานี
2.	กุคคูวิทยา	โนนสัง	อุดรธานี
3.	สุวรรณคูหาพิทยาสรรค์	สุวรรณคูหา	อุดรธานี
4.	นากลางศึกษาวิธ	นากลาง	อุดรธานี
5.	หนองวัวซอพิทยาคม	หนองวัวซอ	อุดรธานี
6.	น้ำโสมพิทยาคม	น้ำโสม	อุดรธานี
7.	สร้างคอมวิทยา	สร้างคอม	อุดรธานี
8.	ดงเย็นพิทยาคาร	บ้านดุง	อุดรธานี
9.	ทุ่งฝนวิทยาคาร	ทุ่งฝน	อุดรธานี
10.	บ้านเชียงวิทยา	หนองหาน	อุดรธานี
11.	บ้านดาควิทยา	เมือง	อุดรธานี
12.	จตุรมิตรวิทยาคม	ชุมแพ	ขอนแก่น
13.	พระยืนวิทยาคาร	พระยืน	ขอนแก่น

	โรงเรียน	อำเภอ	จังหวัด
14.	ขามแก่นนคร	เมือง	ขอนแก่น
15.	โนนทันวิทยายน	ชุมแพ	ขอนแก่น
16.	เปือยน้อยศึกษา	เปือยน้อย	ขอนแก่น
17.	จรเข้วิทยายน	หนองเรือ	ขอนแก่น
18.	คงมณีพิทยาคม	น้ำพอง	ขอนแก่น
19.	แวงใหญ่พิทยาคม	แวงใหญ่	ขอนแก่น
20.	แวงน้อยศึกษา	แวงน้อย	ขอนแก่น
21.	บ้านโคกศึกษา	มัญจาคีรี	ขอนแก่น
22.	บ้านลานพิทยาคม	บ้านไผ่	ขอนแก่น
23.	ประจักษ์วิทยาเสริม	พระยืน	ขอนแก่น
24.	สวาทดีพิทยาสรรค์	เมือง	ขอนแก่น
25.	เวียงคำวิทยาคาร	เมือง	หนองคาย
26.	สังคมวิทยา	สังคม	หนองคาย
27.	ประชาบดีพิทยาคม	โพนพิสัย	หนองคาย
28.	ศรีวิไลวิทยา	บึงกาฬ	หนองคาย
29.	ปากคาดวิทยา	ปากคาด	หนองคาย
30.	เขมพิทยาคม	โพนพิสัย	หนองคาย
31.	หินโงมพิทยา	เมือง	หนองคาย
32.	ถอนวิทยา	ท่าบ่อ	หนองคาย
33.	โพธิ์ตากพิทยาคม	ศรีเชียงใหม่	หนองคาย
34.	เหมืองแมงพิทยาคม	วังสะพุง	เลย

	โรงเรียน	อำเภอ	จังหวัด
35.	ศรีสองรักวิทยา	คานไชย	เลย
36.	ทาลีวิทยา	ทาลี	เลย
37.	ภูกระดึงวิทยาคม	ภูกระดึง	เลย
38.	นาแห้ววิทยา	นาแห้ว	เลย
39.	ปากชมวิทยา	ปากชม	เลย
40.	ดงมะไฟวิทยา	เมือง	สกลนคร
41.	โพนพิทยาคม	เมือง	สกลนคร
42.	กุคบกพัฒนาศึกษา	กุคบก	สกลนคร
43.	คำเพิ่มวิทยา	กุคบก	สกลนคร
44.	บ้านบัวราษฎร์บำรุง	พรรณานิคม	สกลนคร
45.	โพนงามศึกษา	อากาศอำนวย	สกลนคร
46.	เทพสวัสดิ์วิทยา	พรรณานิคม	สกลนคร
47.	กุสุมาลย์วิทยาคม	กุสุมาลย์	สกลนคร
48.	นิคมน้ำอูนเจริญวิทยา	น้ำอูน	สกลนคร
49.	กุคเริ่คำพิทยาคาร	วานรนิวาส	สกลนคร
50.	บ้านม่วงพิทยาคม	บ้านม่วง	สกลนคร
51.	คำตากดาราประชา	คำตากด	สกลนคร
52.	แวงพิทยาคม	สว่างแดนดิน	สกลนคร
53.	เจริญศิลป์ศึกษา	สว่างแดนดิน	สกลนคร
54.	โคกสีวิทยาสรรค์	สว่างแดนดิน	สกลนคร

	โรงเรียน	อำเภอ	จังหวัด
55.	หนองหลวงศึกษา	สว่างแดนดิน	สกลนคร
56.	สองดาววิทยาคม	สองดาว	สกลนคร

ภาคผนวก ง

แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

การศึกษาเพื่อการจัดตั้งศูนย์วิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9
ปีการศึกษา 2528

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้สร้างขึ้นเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการร่วมมือกันและ
ประสานงานกันระหว่างห้องสมุดและไลออตศึกษา เพื่อเป็นศูนย์วิชาการ

(Instructional Media Center)

2. คำว่า "ศูนย์วิชาการ" (IMC) ในที่นี้หมายถึงการประยุกต์รวมเอางาน
ห้องสมุดและไลออตศึกษาเข้าด้วยกัน โดยเน้นการให้บริการร่วมกัน เพื่อประโยชน์
ของผู้นำบริการ คือ ครู อาจารย์ นักเรียน และบุคคลอื่น ๆ ที่สนใจ ซึ่งศูนย์วิชาการ
นี้จะทำหน้าที่ รวบรวม จัดหา และผลิตเพิ่มเติม จัดให้บริการเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์
ประกอบการเรียนการสอนทุกประเภททั้งหนังสือ สิ่งพิมพ์ เกี่ยวกับวัสดุไลออตศึกษาทุกรูปแบบ

3. ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากท่าน โปรดกรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็น
จริง และแสดงความคิดเห็นอย่างจริงจัง ข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มี
ผลเสียหายต่อตัวท่าน และโรงเรียนของท่านแต่อย่างใด

ขอขอบพระคุณที่ท่านให้ความร่วมมือในการตอบและส่งแบบสอบถามคืนอย่าง
รวดเร็ว

ตอนที่ 1 รายละเอียดทั่วไปและสภาพปัจจุบันของห้องสมุดและโสตทัศนศึกษาในโรงเรียนของท่าน

โปรดกาเครื่องหมาย ☒ ลงใน ☐ ลงหน้าข้อความที่ท่านต้องการ

1. ผู้ตอบเป็น

- ☐ ผู้บริหาร
☐ หัวหน้าบรรณารักษ์
☐ หัวหน้าโสตทัศนศึกษา

2. จำนวนนักเรียนทั้งหมดในโรงเรียนของท่าน

- ☐ ไม่เกิน 499 คน
☐ ตั้งแต่ 500-1,499 คน
☐ มากกว่า 1,500 คนขึ้นไป

3. ในโรงเรียนของท่านขณะนี้ ห้องสมุดและโสตทัศนศึกษามีสภาพการดำเนินงานและบริหารงานต่อไปนี้หรือไม่

ข้อ	สภาพการดำเนินงานและบริหารงาน	รวมกัน	แยกกัน
1.	มีคณะกรรมการบริหารดำเนินงาน		
2.	มีการวางนโยบายและวางแผนดำเนินงาน		
3.	มีการจัดงบประมาณการเงิน		
4.	มีการจัดซื้อหนังสือ สิ่งพิมพ์และโสตทัศนวัสดุ		
5.	ใช้สถานที่เครื่องอำนวยความสะดวก		

4. ในโรงเรียนของท่านขณะนี้ ห้องสมุดและโสตทัศนศึกษามีสภาพการใช้บุคลากรต่อไปนี้ได้อย่างไร

ข้อ	สภาพการใช้บุคลากร	รวมกัน	แยกกัน
1.	นักเรียนช่วยงาน		
2.	นักการภารโรง		
3.	เจ้าหน้าที่ให้บริการยืม-รับ-ส่ง		
4.	เจ้าหน้าที่จัดหมู่และทำบัตรรายการ		
5.	เจ้าหน้าที่พิมพ์ดีดและโรเนียว		

5. ในโรงเรียนของท่านขณะนี้ ห้องสมุดและโสตทัศนศึกษามีสภาพการให้บริการต่อไปนี้ได้อย่างไร

ข้อ	สภาพการให้บริการ	รวมกัน	แยกกัน
1.	มีการผลิตสื่อช่วยการเรียนการสอน		
2.	มีการจัดนิทรรศการส่งเสริมวิชาการ		
3.	มีการฉายภาพยนตร์ สไลด์ วีดีโอเทป		
4.	จัดปฐมนิเทศแนะนำการใช้บริการ		
5.	ให้ยืม จัดหา ซ่อมแซม ให้คำปรึกษา		

ตอนที่ 2 ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการในค้ำต่าง ๆ
ต่อไปนี้มาน้อยเพียงไร

โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องความคิดเห็นที่ท่านต้องการดังนี้

ของหมายเลข	5	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด
ของหมายเลข	4	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก
ของหมายเลข	3	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง
ของหมายเลข	2	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย
ของหมายเลข	1	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	รายการความคิดเห็นในแต่ละค้ำ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	ค้ำที่ 1 การดำเนินงานและบริหารงาน					
1.	โรงเรียนมัธยมศึกษาของท่านในขณะนี้สามารถ จัดเป็นศูนย์วิชาการได้					
2.	หนังสือ สิ่งพิมพ์และเอกสารวัสดุต่าง ๆ มี เพียงพอจัดเป็นศูนย์วิชาการได้					
3.	หัวหน้าศูนย์วิชาการควรมีความรู้อย่างน้อย ปริญญาตรีทางบรรณารักษศาสตร์					
4.	หัวหน้าศูนย์วิชาการควรมีความรู้อย่างน้อย ปริญญาตรีทางโสตทัศนศึกษา					

ข้อ	รายการความคิดเห็นในแต่ละด้าน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
5.	หัวหน้าศูนย์วิชาการควรมีความรู้อย่างน้อย ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์และ ทางโสตทัศนศึกษา					
6.	หัวหน้าศูนย์วิชาการไม่จำเป็นต้องมีความรู้ อย่างน้อยปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติม- ศักดิ์ และทางโสตทัศนศึกษา					
7.	หัวหน้าศูนย์วิชาการควรมีความรู้อย่างน้อย ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ด้านที่ 2 การประหยักรักษาการ					
1.	จัดการทำงานซ้ำซ้อน					
2.	ประหยัดกำลังบุคลากรและกำลังงาน					
3.	ประหยัดงบประมาณในการจัดซื้อ					
4.	ไม่ต้องก่อสร้างอาคารสถานที่ใหม่					
5.	ประหยัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ					
	ด้านที่ 3 การได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่า					
1.	ครูและนักเรียนได้รับความสะดวกเพราะ สามารถใช้สื่อทุกประเภทได้จากที่แห่ง เดียวกันไม่เสียเวลาคนควา					

ข้อ	รายการความคิดเห็นในแต่ละด้าน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
2.	ครูและนักเรียนสามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง อย่างอิสระเป็นกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ สนองความแตกต่างของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร					
3.	ครูและนักเรียนทราบข่าวสารใหม่ ๆ ทันสมัย เพราะศูนย์วิชาการจัดทำรรณานุกรม ครุชนิและสาระสังเขปของสื่อทุกประเภท					
4.	ศูนย์วิชาการเป็นสถานที่เก็บรวบรวมส่งเสริม เผยแพร่วัฒนธรรมประเพณีที่มีในท้องถิ่น					
5.	การเรียนการสอนสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเพราะมีแหล่ง ค้นคว้าที่สมบูรณ์และทันสมัยในโรงเรียน ด้านที่ 4 การให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ					
1.	อำนวยความสะดวกรวดเร็วในการให้ยืม-รับ- ส่ง และติดต่อประสานงานการยืมระหว่าง ศูนย์วิชาการอื่น ๆ					
2.	จัดหาจัดเก็บรวบรวมสื่อวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ สิ่งพิมพ์ให้มีคุณภาพเหมาะสมกับความ ต้องการของครูและนักเรียน					

ข้อ	รายการความคิดเห็นในแต่ละด้าน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
3.	ร่วมวางแผนการสอนแนะนำให้คำปรึกษา จัดปฐมนิเทศการใช้สื่อโสตทัศนวัสดุอุปกรณ์ สิ่งพิมพ์กับครูและนักเรียน					
4.	เครื่องมือโสตทัศนอุปกรณ์การสอนปรับปรุง และซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพดีใหม่พร้อมที่จะ ให้บริการทันที					
5.	ผลิตสื่อการสอนโสตทัศนวัสดุอุปกรณ์ทเรียน สำเร็จรูป ชุดการสอนตามความต้องการ ของครูและนักเรียน					

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นางนิภาภรณ์ จันททรัพย์

วันเกิด วันที่ 6 มกราคม 2495 ณ บ้านเลขที่ 220-230 โชคสมาน 5
ถนนเพชรเกษม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

สำเร็จการศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร
ปีการศึกษา 2512
มัธยมศึกษาปีที่ 5 มัธยมศึกษาปีที่ 5 มัธยมศึกษาปีที่ 5 กรุงเทพมหานคร
ปีการศึกษา 2514

ปริญญาการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) วิชาเอกภาษาไทย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พินิจโลก ปีการศึกษา 2518

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม ปีการศึกษา 2531

หน้าที่การงาน ศึกษาพิเศษ 5 หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ประจำเขต
การศึกษา 9 อุดรธานี

ที่อยู่ปัจจุบัน 102/15-23 ถนนอุดรคุณวิ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี